

La ieşirea din clinică, după o gravă depresie nervoasă.

mele Marilyn-ei de vreun nume răsunător de pe scena politică americană.

Obsesia zeiţei ecranului

n anii care au trecut de la moartea Marilyn-ei au apărut zeci de volume pe această temă, pe cît de numeroase, pe atît de diverse : mărturii, anchete, biografii, eseuri sociologice. Majoritatea încearcă să demonstreze că a fost o moarte accidentală, nepremeditată şi care, cu un pic de noroc, putea fi evitată. O altă idee — aceea a obsesiei morţii de care Marilyn Monroe era bîntuită,

În 1953 joacă rolul principal în „Bărbaţii preferă blondele".

Sinucidere ?

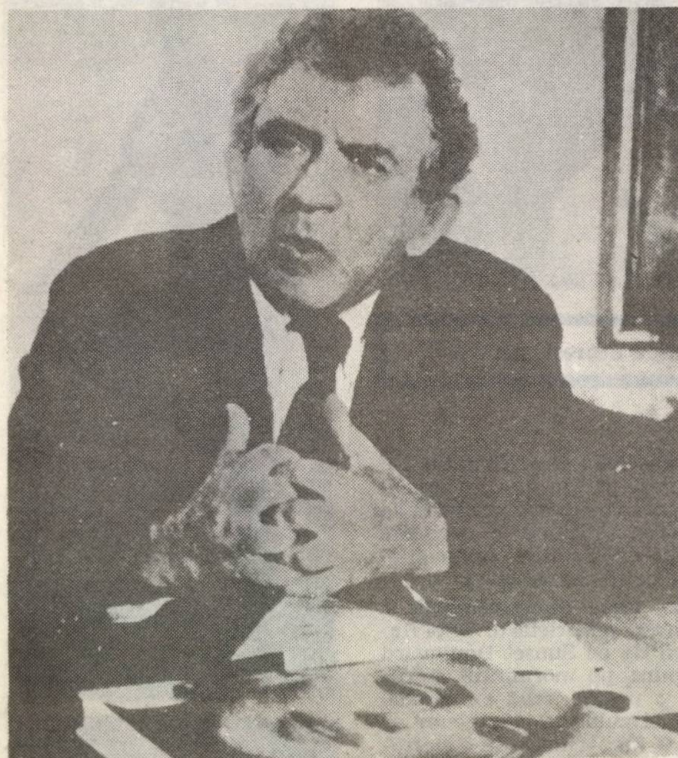
xces de barbiturice"... este concluzia căpitanului Sullivan de la poliţia federală. Doctorul Greenson nu este de acord cu diagnosticul: pacienta sa ştia să-şi dozeze somniferele. Părerea definitivă a lui Sullivan : „Sinucidere premeditată".

Cînd află de sinucidere, Peter Lawford e cuprins de remuşcări : el ar fi putut s-o salveze pe Marilyn. În urechi îi răsună cuvintele rostite la telefon : „Spune la revedere prietenilor noştri, spune-ţi şi ţie însuţi la revedere !".

În ziua înmormîntării, 8 august, proprietarul unei florării de pe Sunset Boulevard depune pe mormîntul starului o uriaşă jerbă de rezeda. Au circulat zvonuri cum că ar fi fost trimisă de o personalitate politică din cercuri înalte. Dar nici măcar presa de opoziţie nu a folosit aceste cancanuri şi nu a legat nu-

Pe platoul de filmare, ascultînd indicațiile soțului său, Artur Miller.

Norman Mailer. Cartea sa despre Marilyn dă adevărata dimensiune a vieții sociale din America.

obsesie care ar fi jucat un rol determinant în sfîrșitul ei prematur — reiese clar din placheta publicată de editorul Norman Rosten și care reunește poeme, scrisori și desene inedite ale actriței.

Pentru Marilyn — psihic și organic victima unui fenomen de acumulare, nevroza și insomniile permanente ducînd-o la o intoxicație medicamentoasă — doza grea de barbituric sedativ hipnogen îngurgitată a fost echivalentul glonțului de carabină pe care, cu un an mai devreme, Hemingway și l-a tras în gură în ferma sa din Ketchum : gestul eliberator care pune totul în ordine, rezolvă toate problemele.

Deși obsedată de ideea morții, Marilyn Monroe nu era înclinată spre sinucidere. Niciodată, în momentele cele mai grele ale existenței ei magice și în același timp mizerabile, nu s-a gîndit să atenteze la propria-i viață. Nu era o psihopată, nici nu se droga, ci era o bolnavă mai mult afectiv decît mental ; cu o psihologie contradictorie și conflictuală, supusă tiraniei calmantelor și excitantelor sistemului nervos central.

Mai cităm din lucrările apărute următoarele două : o anchetă cu tentă polițistă, foarte conștiincios întocmită de Fred Lawrence Guiles ; 370 de pagini pline de detalii inedite din viața actriței ; și cartea lui Earl Wilson, ziarist cu rubrică pe prima pagină, răsfățîndu-se în 28 de publicații, specialist în cronici picante și indiscrete despre viața celor trei cetăți ale spectacolului american : Broadway, Las Vegas, Hollywood. Este vorba de **Lumea necunoscută a show business-ului** care face o serie de portrete ale lumii spectacolului mai mult terifiante decît amuzante sau seducătoare. Monștrii sacri operați pe viu sub o lumină crudă, ca a unei săli de intervenții chirurgicale — opulenta Jayne Mansfield „neroadă și nebună", extrem de bogatul Frank Sinatra,

„gangsterul cu nervi de oțel", nefericita și perversa Sharon Tate, care sucombă sub loviturile sîngerosului Manson — pierd din interes în fața strălucitoarei și subtilei Marilyn, căreia și inchizitorul Wilson îi poartă o anumită tandrețe.

Acest vînător de senzațional, care nu se încurcă în scrupule și în considerente de ordin moral, dezvăluie aspecte inedite ale vieții actriței, mergînd pînă acolo încît afirmă direct că Marilyn ar fi avut legături intime cu persoane politice sus-puse. Dar foarte curînd cartea pierde din interes în rîndul cititorilor americani și este uitată.

Mitul regăsit

Apariția cărții **Marilyn** a lui Norman Mailer este evenimentul care readuce în atenție mitul Monroe și îi redă dimensiunea sa supranațională. Autorul romanului **Cei goi, cei morți,** scris din experiența personală în războiul din Pacific, și care bate recordul succesului deținut de **Pentru cine bat clopotele** al maestrului Hemingway, reușește cu **Marlyn** lovitura de geniu care-l face în ochii americanilor „contemporanul nr. 1".

În primul rînd, pentru că salvează de la uitare un mit tipic american, îl restituie consumatorului național în toată forța sa și-l propune cititorului străin ca un fenomen extraordinar, care nu putea să se producă și să se dezvolte decît în America. Și trebuie să recunoaștem că e greu să ne imaginăm o Marilyn neamericană.

Și apoi pentru că Mailer divizează America în două mari grupuri : partizanii și opozanții ; cei care sînt de partea unei Marilyn reînviată și îmbogățită ca mit de către acest virtuoz al stilului și compoziției, și cei care se pronunță împotriva Marilyn-ei reinventată de către autor, creată sută la sută și pe care el și-o asumă. Detractorii săi îi reproșează că Marilyn Monroe devine eroina unui roman a cărei viață Mailer a visat-o, o viață ieșită din comun, fără nici o legătură cu realitatea trăită. La care autorul răspunde :

— Marilyn a fost un personaj major într-o realitate minoră : spectacolul. Și eu am înălțat acest personaj la nivelul fenomenului istoric.

În căutarea tatălui

După Norman Mailer, viața Marilyn-ei s-a desfășurat sub impulsul primordial al sexualității. Ciudat amestec de inocență infantilă și luciditate sagace, Marilyn intră în rolul sex-simbolului, știind că ea va fi preferata bărbaților, aleasa lor. Declara cu un soi de feminitate perfidă și poznașă :

Alături de Yves Mantand în filmul „Milionarul"

— Pe ecran, mă ofer tuturor bărbaţilor. N-au decît să mă răpească : e de ajuns să traverseze sala, să facă faţă la protestele spectatorilor, să lupte cu imaginea mea, să mă ia cu ei. Să-ndrăznească!

Autorul consideră că, pentru Marilyn, un bărbat, înainte de a-i fi iubit sau soţ, era tatăl, cel care a părăsit-o în copilăria ei tristă şi pe care-l caută cu înverşunare. Îl găseşte, şi cînd acesta refuză s-o vadă, pămîntul se despică, lumea se prăbuşeşte în neant. Apoi crede că l-a găsit în Clark Gable (partenerul ei din **Dezaxaţii**) şi cînd acesta moare subit în urma unei embolii, se crede responsabilă de moartea lui şi apelează la psihanaliză.

Cînd soţul ei, dramaturgul Arthur Miller, îi explică faptul că poate împărţi cu ea totul în afară de frămîntările lui de scriitor, Marilyn izbucneşte în lacrimi : vrea să împărtăşească angoasele acestui intelectual rece şi caustic !

Despre Yves Montand (partenerul din **Miliardarul**), căruia îi reproşează gustul pentru distanţă în relaţiile cu oamenii, spune plîngînd : „Nici măcar nu-mi răspunde la telefon !"

Dar lovitura de teatru a cărţii este alta : Marilyn ar fi fost manevrată ca un complice iresponsabil şi inconştient pentru a compromite un înalt om politic american al vremii. Şi Mailer continuă : — Cine poate respinge categoric ipoteza „împingerii la sinucidere" de către anumite organisme ale poliţiei interne americane ?

Cine era la capătul celălalt al firului cînd mîna i s-a crispat definitv pe receptor ? Fără să procedeze la investigaţii de tip poliţist, autorul constată că duminică, 5 august 1962, agenţii F.B.I.-ului, confiscă toate tichetele de control al convorbirilor telefonice din sectorul californian Hollywood-Beverly Hills-Los Angeles-Malibu Beach-Burlingham-San Francisco.

Oare fabulează cînd propune ipoteza că poliţişti loiali partidului atunci la putere au vrut să prezerve omul politic bănuit a fi avut relaţii intime cu actriţa de o provocare a opoziţiei ?

Oare fabulează cînd avansează ideea răzbunării unor forţe de dreapta din serviciile secrete care, furioase că au fost împiedicate să ducă la bun sfîrşit o expediţie de pedepsire a unui conducător dintr-o ţară democrată, vor să destabilizeze viaţa politică prin compromiterea „trădătorilor din guvern" ?

Dacă este în obiceiul lui Mailer să pună asemenea întrebări neliniştitoare, este spre onoarea lui faptul că nu încearcă să le argumenteze cu investigaţii poliţiste de joasă speţă.

De ce şi cum moartea unei actriţe îi poate transforma viaţa de super-star fragil şi adulat în destin modern ?

Asociată celei mai mari puteri mondiale, poporului şi timpului său, moartea Marilyn-ei Monroe survine în 1962 ca o catastrofă care anunţă răul de care va suferi America. Visul american se transformă subit în coşmarul violenţei şi al marilor tragedii. Premisă fatală, împuşcătura care-l ucide pe Hemingway în ferma sa de la Ketchun, răsună dincolo de sicriul Marilyn-ei. Glonţul ucigaş de la Dallas anunţă asasinarea unui alt Kennedy, ucis aproape în acelaşi timp cu Martin Luther King.

Un deceniu al fricii

n uriaş val de violenţă se abate asupra patriei lui Lincoln. Urmează un deceniu de frică densă : 2 600 agresiuni pe noapte la New York, punctul culminant pentru traficul de droguri : 45 000 toxicomani fişaţi în Harlem, asasinate în serie la Boston ; în această demenţă îşi are sursa afacerea Watergate ca şi erotismul cinic şi dezabuzat al cineastului Andy Warhol.

Hollywood-ul şi star-sistemul se prăbuşesc odată cu moartea Zeiţei lor, în noaptea de 4 august, şi vor trece mulţi ani pînă îşi vor reveni după o asemenea lovitură.

În cartea sa, Mailer, reface mitul american al frumuseţii şi redă americanilor o Marilyn tulburătoare ; se aud hohotele ei de plîns, murmurul cuvintelor de dragoste. Reînvie un mit care tinde să devină etern.

Marilyn Monroe

CRIMĂ SAU SINUCIDERE?

JEAN MARCILLY

Marilyn n-a fost nici cea mai mare, nici cea mai frumoasă actriță a timpului său. Produs al star-sistemului, ea rămîne cea mai emoționantă stea de cinema.

● Idolul tipic al mitologiei hollywoodiene, Marilyn Monroe moare cînd nu avea decît 36 de ani. Oficial, ea s-a sinucis. Dar această concluzie e contestată de scriitorul și ziaristul francez Jean Marcilly, expert în criminologie (este autorul cărții Octopus, extraordinar document, sub forma unui roman cu cheie, despre mafie) și cu multe legături în lumea marilor vedete ale filmului. Pe Marilyn Monroe a cunoscut-o în Mexic și a văzut-o ultima oară cu cîteva zile înainte de moartea ei.

În rîndurile ce urmează aduce cîteva argumente interesante împotriva tezei oficiale, cea a sinuciderii.

Un rol nou

«Nu pot să-mi retricotez trecutul: un ochi pe față cînd îmi convine, un ochi pe dos cînd ce s-a-ntîmplat mă deranjează. Știu c-am trăit în mod stupid viața unei alte ființe, ca o marionetă trasă de sfori. Acum vreau să-mi trăiesc viața mea, a celei care sînt cu adevărat. O să fie grozav, nu ?".

Era în iulie 1962. Surîsul luminos al lui Marilyn face să pălească strălucirea soarelui de la Acapulco. Ca și cum s-ar fi aplaudat pe sine pentru o hotărîre atît de importantă, bătu puternic cu picioarele apa piscinei în felul acela copilăros care o caracteriza cînd se simțea liberă.

Se afla la Acapulco într-o escapadă. Eram covîrșit de bucuria ei de a trăi, de faptul că-și regăsise echilibrul. Și în același timp eram fericit pentru această fetiță, ale cărei generoase atribute feminine, afișate de către și pentru cinema, lăsau să se creadă că ar fi o femeie.

Într-adevăr, Marilyn Monroe înțelesese că este în sfîrșit pregătită să intre în propria sa viață, în propria sa piele și să-și joace propriul său rol.

Marilyn Monroe, Clark Gable, Montgomery Clift, cele 3 vedete din „Dezaxații", film pe care Arthur Miller l-a scris special pentru ea.

Putea ea să înghită 47 capsule de Nembutal?

exico City, 5 august 1962. Mă uit la televizor la un meci de box. Brusc emisiunea se întrerupe și apare un crainic care face K.O. mulțimea de telespectatori anunțînd: „Marilyn Monroe s-a sinucis..." Dar în mintea mea răsunau cuvintele ei pe care mi le spusese cu cîteva zile înainte: „Acum vreau să-mi trăiesc propria mea viață!".

La început n-am crezut că e adevărat. Moartea părea incompatibilă cu formidabila vitalitate pe care o răspîndea Marilyn pe oriunde trecea. Dar refuzul meu de a crede în această moarte este șubrezit de știrile sosite pe telescriptoare și de comentariile amănunțite transmise la radio. Se vorbește de „sinucidere prin absorbție masivă de barbiturice".

A doua zi, cotidiene americane și mexicane forțează nota acreditînd versiunea oficială.

„Lîngă patul ei, s-a găsit un flacon cu 50 capsule de Nembutal; Marilyn a înghițit 47 din ele."

Absurd, imposibil, știu precis că nu poate fi adevărat. Cînd am vizitat-o ultima oară în casa ei de la Brentwood, aștepta un fotograf și era foarte nervoasă. A luat un flacon de Nembutal și mi-a spus ceea ce știam deja:

— Cînd nu sînt pregătită să primesc pe cineva, mi se întîmplă un lucru îngrozitor: încep să mă bîlbîi, să tremur. Și dacă tot trebuie s-o fac, e mai bine ca pozele să iasă clare. Oferindu-mi un pahar de whisky, pe al său îl umple cu apă ca să înghită pilula de Nembutal. Ciocnim paharele rîzind, apoi ea se strîmbă spunîndu-mi:

— Porcăriile astea de pastile nu vor niciodată să alunece.

Și, într-adevăr, a trebuit să bea trei pahare cu apă ca să înghită 2 pastile de Nembutal. Totul a durat cel puțin cinci minute și ne-am amuzat copios de eforturile ei de deglutiție. Și a adăugat, glumind:

— Bine că nu pot fi luate cu alcool, că aș fi fost acum beată!

Iar cînd versiunea oficială pretinde că Marilyn s-a sinucis înghițind 47 pastile de Nembutal și că pe locul dramei nu a fost găsit nici măcar un pahar pentru apă, toți cei care au cunoscut-o îndeaproape știu că se află în fața unei contradicții majore. Cum putea Marilyn să înghită 47 capsule, cînd ea cu greu a putut să înghită 2? Neputînd fi forțată să le îngurgiteze, ce s-a întîmplat cu adevărat?

Primul său mare rol alături de Carry Grant în filmul „Dragul meu, simt că întineresc". ● Exuberanța unei vedete în plină glorie.

Contradicții surprinzătoare

epartamentul poliției din Los Angeles, duminică 5 august 1962 ora 4,30. Pe biroul sergentului Jack Clemmons, ofițer de serviciu, sună telefonul. Un medic îi cere să vină de urgență la Brentwood, Fifth Helena Drive, 12305: „Marilyn Monroe a murit". Aici Clemmons găsește pe guvernanta Marilyn-ei, doamna Eunice Murray. și pe doctorii actriței : Engelberg și Greenson. Doamna Murray declară :

— Către miezul nopții, am zărit lumină pe sub ușa Marilyn-ei. Am vrut să intru, dar ușa era încuiată cu cheia. Mi s-a făcut frică și am telefonat doctorului Greenson și apoi doctorului Engelberg. Au sosit imediat.

Dr. Greenson a venit către 12,30 și apoi, foarte repede, și dr. Engelberg.

Sergentul de poliție Clemmons are impresia că a fost mișcat corpul Marilyn-ei care zăcea întinsă pe pat, cu picioarele paralele, dar medicii neagă acest lucru, vădit stînjeniți de întrebare.

— Nu se comportau normal, remarcă Clemmons. Faptul că au telefonat atît de tîrziu nu mi-a plăcut. Mi-a făcut impresie proastă și aerul lor misterios : era clar că ascund ceva !

La ora 6 sosește sergentul R.E. Byron, care trebuia să-l schimbe pe Clemmons și acesta pleacă făcîndu-și raportul. Cîteva zile mai tîrziu, celebrul ziarist Walter Wintchell publică un articol reprodus de alte 240 de ziare : „Sergentul Jack Clemmons de la Departamentul de poliție din Los Angeles a fost primul polițist care a venit la locul tragediei în ziua morții Marilyn-ei. Medicul psihiatru și guvernanta au declarat că aceasta din urmă s-a trezit pe la orele 22 și că l-a chemat pe doctor către miezul nopții. Însă mai tîrziu ei revin asupra acestei declarații : de data asta guvernanta s-ar fi trezit la miezul nopții și l-ar fi sunat pe medic către orele 3,30. Iată o contradicție într-adevăr surprinzătoare !".

Un gol de patru ore

ui Parker, șeful poliției, nu-i place deloc articolul și prima consecință este concedierea lui Clemmons, care a observat că raportul lui a dispărut în mod ciudat și, odată cu el, ca din întîmplare, și prima versiune a declarațiilor persoanelor interogate.

Din acest moment, poliția nu mai vrea să știe decît de raportul lui Byron, care l-a înlocuit foarte prompt pe Clemmons.

Acest raport, pe care firește că l-am văzut, este foarte semnificativ și revelator. Este primul

Un splendid portret făcut de fotograful francez Henry Cartier-Bresson.

În 1955, alături de Tom Ewell în „Șapte ani de chibzuință" (regia Billy Wilder).

Cu Joe di Maggio, cel de-al doilea soț, în 1952.

document oficial referitor la moartea lui Marilyn Monroe, întocmit de Departamentul de poliție din Los Angeles, și începe astfel :

„Moartea a fost constatată duminică 5 august 1962, la ora 3,45 dimineața. E probabil să fi survenit în mod accidental". Și concluzia : „Probabil că moartea a fost provocată de o doză letală de Nembutal. Semnează : sergent R. E. Byron".

Primul fapt evident : sergentul R. E. Byron (care l-a înlocuit pe colegul său, sergentul Clemmons, primul anchetator la locul dramei) nu putea să-și înceapă raportul astfel : „Moartea a fost constatată în ziua de 5 august 1962 la ora 3,45 dimineața" pentru simplul motiv că ora adevărată a constatării decesului a fost, în mod obligatoriu, notată în primul raport, al lui Clemmons, și cum era o oră deranjantă pentru multă lume, primul raport a dispărut...

De remarcat încă ceva : „accidental" urmat de „probabil" constituie din nou o contradicție flagrantă între aceste două posibilități. Și cum se poate vorbi de „accident", cînd victima îngurgitează 47 capsule de Nembutal ?

Și totuși, poliția nu ia în considerare decît raportul lui Byron, iar în declarațiile martorilor se poate citi cu totul altceva : „Dr. Greenson a sosit la ora 3,40, a spart fereastra și a luat telefonul din mîna Marilyn-ei. Dr. Engelberg a sosit la 3,50 și el e cel care a anunțat moartea domnișoarei Monroe. Serviciul de gardă al prefecturii din Los Angeles a primit notificarea morții la 4,25. Medicii mai sus citați au discutat cîteva minute înainte de a anunța."

De fapt, dr. Greenson a sosit la 0,30. Și astfel apare un gol de patru ore înainte ca poliția să fie anunțată.

În lucrarea sa Ancheta unei morți suspecte, Robert-F. Slatzer, care a vorbit și cu sergentul Clemmons, confirmă : „Clemmons era de acord cu mine : Marilyn era moartă de cîteva ore cînd poliția a fost chemată. În corp se instalase deja rigiditatea cadaverică. Sînt sigur că Marilyn nu s-a sinucis. Cineva a ucis-o. Incontestabil, e vorba de o crimă. Întrebîndu-l dacă pot să folosesc mărturia lui, mi-a răspuns : Bineînțeles, puteți să mă citați exact".

Și apoi nu trebuie să uităm că sergentul Clemmons este un anchetator excelent, foarte apreciat. Dacă a fost pus pe liber, este numai pentru că a insistat să nu rămînă secret conținutul raportului său și să fie comunicat presei.

De la început „ciudată", atitudinea șefului său, Parker, devine și mai bizară cînd acesta renunță la o anchetă care-l poate face celebru, și o predă coronerului Curphrey. Asta înseamnă că a tras concluzia de facto că e vorba de sinucidere și nu e cazul să continue o anchetă pentru a elucida cauzele morții. În legislația americană această procedură e imparabilă. Cum se spune în romanele polițiste, șeful poliției Parker „a trimis cadavrul la plimbare".

„Unora le place jazz-ul" — apogeul carierei sale. Ca parteneri : Tony Curtis, Jack Lemmon, în travesti.

Nici o persoană apropiată n-a fost interogată

Lucrătura e formidabilă. Bazîndu-se pe cuvintele „o doză letală de Nembutal“ din raportul sergentului Byron, reține ca sigură eventualitatea sinuciderii. În acest caz, poliția se poate debarasa de anchetă și o încredințează Serviciului de investigare a sinuciderilor condus de coronerul Curphrey, asistat de medicul psiholog dr. Farberow și de dr. psihiatru Littman. Iată esențialul cercetărilor efectuate de acești domni :

„Ca urmare a anchetei noastre, am aflat că domnișoara Monroe a încercat de mai multe ori, în trecut, să se sinucidă, în momente de deprimare, recurgînd la droguri. Dar întotdeauna a reușit să se salveze, cerînd ajutor la timp. După informațiile noastre în legătură cu evenimentele din 4 august, am ajuns la concluzia că este vorba de o nouă încercare de acest fel“.

Folosindu-se de cea mai comodă explicație, „secretul medical“, Serviciul de investigare a sinuciderilor a refuzat mereu să divulge sursa informațiilor : „Nu dăm niciodată numele celor cu care am discutat în mod confidențial“.

Însă nici o persoană din anturajul intim al lui Marilyn n-a știut de vreo tentativă de sinucidere a acesteia și nici n-a fost interogată de Serviciul de investigare a sinuciderilor !

Camera, incredibil de impersonală, în care a murit Marilyn ● La o premieră Marilyn Monroe e surprinsă de un aparat fotografic cu privirea pierdută...

Corpul Marilynei este transportat în sala de autopsie. Doctorului Thomas Noguchi îi revine privilegiul de a ciopîrţi corpul celei mai admirate stele de cinema.

Cu Joseph Cotten în „Niagara"

În „Staţia de autobuz" a jucat primul său rol cu adevărat dramatic

În ceea ce mă priveşte, Marilyn mi-a povestit că s-a aflat în mai multe rînduri în pragul disperării, mi-a vorbit mai ales de momentele cînd „vezi totul în negru" ca urmare a unor întîmplări grave. Dar niciodată nu a spus ceva care să aducă măcar cu o tendinţă de sinucidere.

Pe de altă parte, toate faptele, gesturile, stările sufleteşti ale acestui superstar erau pîndite cu o vigilenţă deranjantă de către ziariştii americani cărora nu le scapă nimic. Recunosc în unanimitate că nu au observat nici o intenţie de act fatal, disperat în comportamentul lui Marilyn, care îşi îneca amarul mai degrabă în alcool decît în barbiturice.

Ba mai mult. La întrebarea : „A înghiţit doza mortală dintr-o dată sau în mai multe reprize ?" coronerul Curphrey răspunde :

— Părerea noastră e că a îngurgitat doza dintr-o dată. În cîteva secunde, să zicem...

Să ne amintim de dificultatea cu care Marilyn a înghiţit două amărîte de capsule şi noi înşine vom avea de ce să ne înecăm. Şi să ne mai amintim şi de faptul că a luat o doză de 47 capsule, găsindu-se în cameră un singur flacon. Or, se ştie că un flacon nu conţine decît 25 de pastile !

În legătură cu absenţa celui de-al doilea flacon, s-a sugerat, pur şi simplu, că acesta ar fi scăpat atenţiei atît de disciplinatului sergent Byron. E o poveste greu de înghiţit ! Cu atît mai mult cu cît detectivul Clemmons n-a găsit decît un singur flacon.

Încă o „bizarerie" a acestei afaceri este că deşi dosarul privind moartea celebrei actriţe conţinea nici mai mult, nici mai puţin, decît 570 pagini (avînd în vedere importanţa victimei), n-au fost găsite decît 54, singurele microfilmate. Celelalte au dispărut în mod inexplicabil.

Autopsia

5 august, ora 10,30. Cumplitul privilegiu de a ciopîrţi corpul celei mai frumoase stele de cinema revine dr. Thomas Noguchi. Autopsia va dura cinci ore, iar raportul asupra ei va avea, şi el, un destin curios.

Întîi dispare ! Îi este substituit unul din memorie (sic !). Apoi este regăsit după cîteva zile. La dosar va fi anexată o copie a acestuia, dar originalul dispărut nu a fost văzut de nimeni.

Iată copia :

„5 august 1962, ora 10,30 dimineaţa.

Am procedat la autopsia corpului lui Marilyn Monroe la morga districtuală din Los Angeles. Constatările anatomice mă determină să atribui decesul unei intoxicaţii acute cu barbiturice cauzate de ingestia unei doze toxice." (urmează descrierea autopsiei). Raportul este semnat : T. Noguchi, doctor în medicină, examinator medical desemnat.

Ar fi prea lung şi obositor pentru cititor, dacă am analiza toate lipsurile şi contradicţiile aces-

tui raport. Dar cum se poate explica faptul că dr. Noguchi n-a observat perforațiile cauzate de un ac hipodermic în țesuturile cutanate și subcutanate ale cadavrului, cînd medicul curant al lui Marilyn, dr. Hyman Engelberg, a declarat sub jurămînt că i-a făcut, sub axilă, două injecții pacientei sale : una pe 1 august și alta pe 3 august.

Și toți experții afirmă că urmele unei injecții se păstrează mai mult de 48 de ore și sînt foarte ușor decelabile. În această situație începi să te gîndești că incredibila „neatenție" poate avea o rațiune îngrozitoare : grija de a disimula urma unei alte injecții, de data asta mortală, pe care Marilyn nu și-a putut-o face singură, întrucît în cameră nu s-a găsit nici o seringă.

Încă ceva de neînțeles : cum de n-a găsit dr. Noguchi nici o urmă de barbiturice nici în stomac, nici în intestine ; și de ce n-a fost examinat intestinul subțire (deși a fost prelevat) : lucru care ar fi permis descoperirea reziduurilor nedizolvate de Nembutal.

Ei bine, dr. Thomas Noguchi n-a procedat la acest examen și o recunoaște fără jenă, mult mai tîrziu, într-o emisiune televizată.

Injectarea de barbiturice de către o altă persoană ?...

Bineînțeles că și alți experți au studiat „raportul Noguchi" (sau, mă rog, ce a mai rămas din el) ; de exemplu dr. Sidney S. Weinberg, o somitate printre medicii legiști, profesor de patologie la Universitatea din New York. E sceptic în ce privește versiunea „sinuciderii" : „Se întîmplă extrem de rar ca o

Jack Lemmon, Frank Sinatra, Billy Wilder și Dean Martin conducînd-o pe ultimul drum.

Joe di Maggio (împreună cu fiul său din a doua căsătorie) la înmormîntarea Marilyn-ei.

În „Rîuri fără întoarcere", filmul lui Otto Preminger, are ca partener pe Robert Mitchum.

Marilyn și scriitorul Arthur Miller, cel de-al treilea ei soț, cu care s-a căsătorit în 1956. În 1960 divorțează. Miller nici măcar n-a venit la înmormîntare.

femeie să se sinucidă goală ; în douăzeci de ani n-am întîlnit decît un singur caz. Și era vorba de o sinucidere prin împușcare și nu prin absorbție de droguri".

E foarte uluit și el de faptul că în cameră nu s-a găsit nici pahar, nici carafă, nici sticlă, dacă într-adevăr Marilyn a îngurgitat capsulele de Nembutal.

„Și dacă absorbția de drog s-a petrecut prin injectare, atunci unde-i seringa ?", întreabă, nu fără logică, Weinberg. În raportul asupra autopsiei nu se menționează urme de injecții, dar se vorbește despre o echimoză pe șoldul stîng, exact în locul unde se fac de obicei injecțiile.

„Înțepătura unei injecții poate trece neobservată dacă de la început ții să n-o vezi !" remarcă ironic Weinberg.

Pe scurt, concluzia lui ar fi următoarea : Cauza morții lui Marilyn este intoxicarea cu o doză letală de barbiturice, dar nu există nici un indiciu că acestea ar fi fost luate pe cale bucală.

Un alt medic legist de mare reputație, dr. E. Forrest Chapman (Belleville, Michigan), e mult mai categoric în afirmațiile sale : Rezultatele autopsiei sugerează, dacă nu dovedesc, o tentativă de crimă sau chiar o crimă. Absența totală a barbituricelor pe căile digestive, nici măcar sub formă de cristale microscopice, indică o absorbție non-orală, iar absența unei seringi în cameră elimină ipoteza injectării de către victimă însăși.

Mai categoric nu se poate. În acest fel pare stabilită imposibilitatea practică a sinuciderii. Și apoi ce motiv ar fi avut ea să comită un act atît de disperat ?

La 36 de ani iese victorioasă dintr-o lungă serie de încercări, mai frumoasă ca oricînd, mîndră de frumusețea ei ; cu cîteva zile înainte de moarte pozează radioasă pentru fotografi celebri și pentru reviste celebre.

Are bani destui și tocmai se pregătește să semneze un contract cu „Fox". Ca să nu mai vorbim de formidabilele contracte de cîntăreață

a Las Vegas, datorate, în bună parte, prieteniei andre pe care i-o purta Dean Martin.

Tocmai își cumpărase o casă care îi plăcea și aștepta cu nerăbdare s-o împodobească cu mobile și obiecte de artă comandate în Mexic și plătite cu bani peșin.

Și mie, și celorlalți prieteni apropiați — mărturiile lor o confirmă — ne vorbea de proiectele ei de viitor cu puțin timp înainte de misterioasa ei dispariție. Foarte scrupuloasă cu testamentul ei, tocmai voia să-l refacă în favoarea noilor ei prieteni și să-i elimine pe cei care o dezamăgiseră. În acest scop, chiar pe 4 august telefonează avocatului ei, care declară următoarele într-un interviu din „Los Angeles Herald Examminer" apărut pe 8 august 1962 :

„Am vorbit cu ea sîmbătă, 4 august. Era într-o formă cum rar mi-a fost dat s-o văd și am convenit să ne vedem luni la biroul meu pentru a reface testamentul. Era o obsesie pentru ea ; o dorință aproape copilărească de a-i pedepsi pe cei răi și de a-i răsplăti pe cei buni. Simțea nevoia să facă ordine în afacerile ei ca să înceapă totul de la zero ? Se credea amenințată de o primejdie ? Nu cred, deoarece ar fi apelat la mine știindu-mă specializat în chestiuni mai dificile. Și dacă ar fi vrut să se sinucidă, cum putem crede că n-ar fi rezolvat chestiunea testamentului înainte, fiind vorba de ceva la care ținea foarte mult ?"

Și dacă Marilyn nu s-a sinucis ? Posibilitatea unui accident fiind exclusă, înseamnă că avem de a face cu o crimă ? Cu o crimă mascată în sinucidere ?

În ce mă privește, am motive serioase să nu mă îndoiesc că a fost o crimă. Și ca să conturez și mai bine această convingere, voi avansa o idee sub formă de întrebare, un „joker" de mare importanță pe care nimeni nu l-a luat în seamă, sau n-a vrut s-o facă.

Prieteni foarte puternici... dar foarte discreți

Cum se face că nici Joe di Maggio, nici Arthur Miller (cei doi foști soți ai ei), nici numeroșii beneficiari ai testamentului ei, nici prietena ei Pat Newcombe, nici firma cinematografică „Fox" cu care negocia un contract și căreia i s-a adus un grav prejudiciu prin moartea Marilyn-ei, nici prietenii fideli Dean Martin, Peter Lawford, Frank Sinatra, ca să nu mai vorbim de protectorii la cel mai înalt nivel, deci cum se face că aceste personalități, cu puteri dincolo de comun, n-au lansat nici cel mai mic protest cînd ancheta și raportul asupra autopsiei prezintă anomalii care sar în ochi ? Mai ales că toți știau, aveau certitudinea că Marilyn avea cele mai serioase motive să vrea să trăiască, să iubească, să triumfe, să fie fericită !

Copleșită de propria-i viață, Marilyn căuta uneori în alcool curajul de a-și înfrunta propriul renume de monstru sacru.

Marilyn a avut prieteni pe cît de puternici, pe atît de discreți. În Pielea de sagri Balzac scria : „Cheia tuturor științelor este semnul de întrebare, toate descoperirile le datorăm întrebării cum ? Înțelepciunea în viață constă, poate, în a se întreba, mereu, de ce ?".

Înțelepciune (sau lașitate) care-i face pe cei mai prudenți să nu-și asume riscuri dînd răspunsul cel mai corect. Evident, e o chestiune de conștiință dintre acelea care nu aduc beneficii, dimpotrivă.

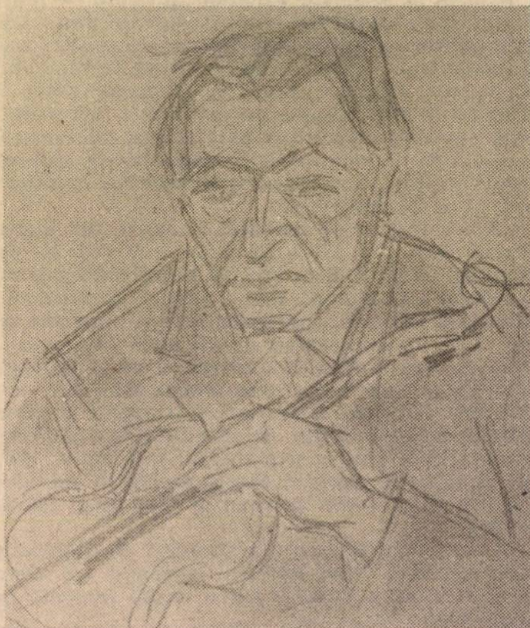
Și nu mai contează, de vreme ce Marilyn e, oricum, moartă.

Traducere și adaptare de
Margareta Popescu

Pictorul și MUZICA

PERSONALITĂȚI ALE VIEȚII MUZICALE ÎN PLASTICA LUI

theodor pallady

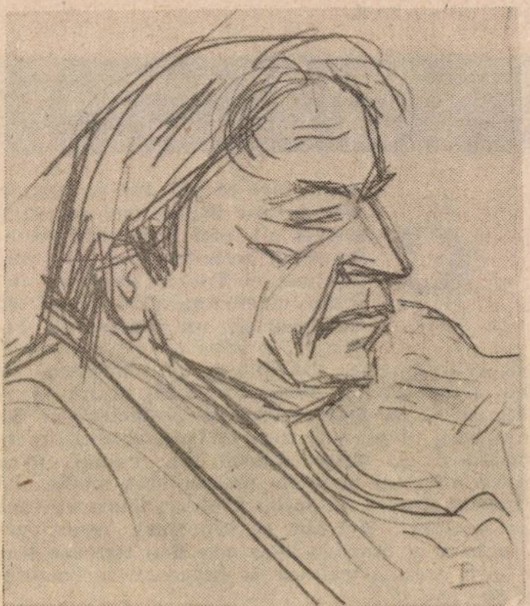

George Enescu în patru ipostaze

„O pînză de Pallady este un suflet — ca să te pătrunzi de el pînă la identificare, trebuie să te apropii cucernic și să aștepți. Ascultă concentrat simfonia sufletului acesta — în tăcere mare și singurătate — și nu vei întîrzia să te simți furat de o înaltă și pură armonie, în care vei prinde rostul pauzelor și distanțelor cromatice, vei sesiza candoarea unei forme care ți se părea defectă și vei dibui tîlcul ritmurilor lineare care, cu o clipă înainte, îți violentase retina". (N. Tonitza).

Pallady era un mare amator de muzică, fiind un obișnuit al concertelor lui Enescu, prieten cu Cella Delavrancea, admirator și amic al lui Mihail Jora, Petre Ștefănescu-Goangă, Emanoil Ciomac ș.a. Mulți dintre aceștia au fost imortalizați în schițe fugare sau în sensibile acuarele. Din „Jurnalul" său aflăm că la 20 decembrie 1944, Pallady a ascultat muzică de Enescu, iar în altă zi, trecînd prin fața Institutului Francez, a auzit muzică și a intrat : „concert de muzică franceză cu d-na X... Și iată un ceas cîștigat... mă așez lîngă pian cu intenția să desenez pianista cînd va cînta...". Într-o însemnare nedatată, artistul își dezvăluie trăirile intense generate de muzica audiată, dar și veșnicele sale frămîntări și neliniști raportate la cei din jur, la perpetua încercare de cunoaștere și teama de a nu fi, din nou, dezamăgit (...). Ieri, Sonata în La pentru vioară a lui Beethoven mi-a smuls lacrimi. Da, îmi spuneam, e sublim, sublim, dar aceasta nu trecea dincolo de buzele mele ; în jurul meu alții ascultau — resimțeau și ei senzații, sentimente similare, dar în ce grad ? Eram eu la unison cu ei ? Era acea muzică și pentru ei sublimă ?" («Jurnal»).

Deși imensă cantitativ, creația sa surprinde prin abordarea a doar cîteva subiecte, reluarea lor perpetuă dînd impresia unei limitări tematice cel puțin ciudată pentru un artist imaginativ ca Pallady. Pictorul reia în multiple variante aceeași idee — a vasului cu flori lîngă o carte sau lîngă un fruct, a nudului odihnindu-se în scaun sau pe canapele, a peisajului parcă golit de prezența umană, dar niciodată lucrările nu sînt identice, privitorul sesizînd, de fiecare dată, o nouă expresie, o altă dispunere a valorilor, un alt ritm al formelor sau o altă cromatică coloristică. Am putea asocia procedeul cu muzica repetitivă din zilele noastre sau cu leit-motivul prezent atît în muzică, cît și în poezie, dacă ne gîndim la reluarea obsesivă și obsedantă a leit-motivelor wagneriene sau a celebrului „nevermore" din poemul lui Edgar Alan Poe (pe care Pallady îl citează, de altfel, într-o scrisoare).

Mergînd pe această idee, să ne oprim asupra lucrărilor reprezentînd personalități ale vieții muzicale din prima jumătate a veacului — Cella Delavrancea, George Enescu, Mihail Jora, Petre Ștefănescu-Goangă, Vasile Jianu, Tudor Simionescu-Rîmniceanu.

Desenele și acuarelele ce o reprezintă pe Cella Delavrancea, eminenta pianistă și profesoară, sînt numeroase; majoritatea o surprind la pian, îmbrăcată în gris, galben sau verde, figura sa dovedind implicare afectivă și trăire intensă a actului interpretativ. Privirea este îndreptată spre claviatură, deși, de obicei, pe suportul pianului se află partitura deschisă. Pe fiecare desen apare notat numele Cellei, marcat cu inițiale sau într-o monogramă originală, cu litere cuprinse unele în altele, modalitate ce va reveni și în alte lucrări. Una dintre variante este, probabil, datată, în josul planșei fiind scris 47.

Surprinzător, deși Pallady și Cella Delavrancea erau prieteni, iar admirația, ca artiști, era reciprocă, pe spatele unui desen acuarelat aflat la Biblioteca Centrală de Stat, pianista a scris la 31 octombrie 1954: „Un portret — dacă pictorul este un artist — trebuie să cuprindă atmosfera sufletească a modelului, transpusă pe plan spiritual, dacă modelul este de esență nobilă, afirmată în caracterizările sale reale, dacă este conceput pe plan material. O caricatură își are justificarea în linii de exagerare a trăsăturilor, în sublinierea ritmului personal al modelului pînă la paroxismul care declanșează rîsul. Cînd un pictor care știe să reînvie în pînzele sale frăgezimea, parfumul, grația florilor, comite un desen în care nu se afirmă decît rea voință misogină, pentru că profilul grosolan, trupul greoi al acestei „Rugi-boktres" (?) n-ar putea niciodată să atingă clapele pianului, necum să exprime sentimentul melodiilor înaripate. Afirm, cu dreptate, că hidosul desen, achiziționat de prietenul meu Vasile Negru din naivitate sau din generozitate, nu reprezintă pe Cella Delavrancea!"

Probabil că acea duritate a trăsăturilor prezentă la toate personajele feminine, deci specifică modalității de exprimare grafică a pictorului, a fost cauza reacției violente a rafinatei și sensibilei pianiste.

Cella Delavrancea apare și în alte ipostaze — în același interior intim, stă în fotoliu și studiază o partitură ; două lucrări o surprind în această poziție, mai interesant fiind desenul acuarelat aflat la Biblioteca Academiei Române în care, îmbrăcată într-o rochie bleu, stă într-un fotoliu situat în fața pianului ; buzele parcă ar cînta, urmărind scriitura muzicală.

Pallady preferă imaginea pianiștilor din profil pentru a putea desena mîinile ce urmăresc pe claviatură arabescurile melodice, deci raportul instrument-personaj privit atît din punctul de vedere al studiului iconografic, cît și sub aspectul strict plastic al dispunerii formelor și obiectelor ; în lucrările sale chiar și ființele umane sînt privite ca obiecte (forme) gîndite în corelație cu celelalte obiecte ale complexului compozițional imaginat de pictor.

Se cuvine a semnala acum o lucrare în tuș reprezentîndu-l pe George Enescu cîntînd la pian, postură mai rar surprinsă de plasticieni : Enescu tînăr, tot în profil, cu mîna stîngă ce se odihnește pe o claviatură imaginară, are o expresie concentrată, dovedind că urmărea, în acel moment, o anume frază muzicală care, probabil, atunci se năștea în gîndul creator al compozitorului.

Un desen în creion, ușor acuarelat în tente cenușii, redă un semiprofil foarte asemănător unei celebre fotografii a marelui nostru muzician, cîntînd la vioară, cu ochii întredeschiși, cu o expresie de trăire intensă imprimată figurii cu trăsături calme ; într-un alt desen, violonistul Enescu apare concentrat, cu buzele strînse energic, iar corpul viorii este doar sugerat.

În tuș și laviu, Pallady l-a desenat pe Enescu îmbrăcat în frac (lucrarea este, deci, realizată în sala de concert), cîntînd la vioară, cu capul înclinat într-o profundă reculegere interpretativă ; aici Enescu pare a fi tînăr, spre deosebire de lucrările menționate anterior, care îl înfățișează în plină maturitate (aici una din lucrări nu este datată).

Un alt reprezentant de seamă al muzicii românești — Dinicu (Grigoraș), numele său fiind notat pe desenul în creion de însuși Pallady ; privit în semiprofil, interpretul cîntă la vioară cu o expresie ce amintește de Enescu în planul trăirii emoționale ce se citește în trăsăturile sale.

Printre slujitorii de frunte ai Eutherpei, imortalizați de Pallady, se află și flautistul Vasile Jianu care apare în două desene în creion ; unul îl reprezintă în picioare, cîntînd la flaut și urmărind atent partitura ; cel de al doilea desen se oprește asupra detaliilor de expresie ale interpretului, redată în linii nervoase și scurte. Ambele lucrări poartă notația „Jianu".

Dacă muzicienii citați pînă acum erau sur-

prinşi în momentele creatoare ale actului interpretativ, baritonul Petre Ştefănescu-Goangă, în cele cinci desene semnalate în catalogul Bibliotecii Academiei, apare în clipe de repaos, în atitudini specifice, familiare celor ce l-au cunoscut — trei desene în creion îl înfăţişează stînd pe scaun, cu trupul masiv şi mîinile împreunate lejer, în poziţia sa obişnuită, cu o expresie gînditoare pe figura conturată în linii energice. Unul din desene este acuarelat în tonuri de verde şi gris (părul este verde). Pe una din variante Pallady notează cu ironia-i binecunoscută „150 kg". aluzie la proporţiile gurmandului solist al Operei Române.

Ca şi Pallady, Petre Ştefănescu-Goangă era un pasionat al jocului de cărţi ; probabil că cei doi artişti se întîlneau adesea la clubul unde Pallady „sfîrşea prin a nimeri zilnic... de cum se lăsa noaptea. Cunoscuţi, prieteni... jocul... această luptă care te absoarbe şi te scoate din cotidianul lipsit de interes, precum şi cursa — de cele mai multe ori — după ce ai pierdut şi ai vrea să te refaci, care sfîrşeşte prin a-ţi goli creierul de orice alt gînd (..) Îndeosebi la masă — la masa de joc — putem descoperi firea omului." („Jurnal" — 24 august 1941).

Două desene îl reprezintă pe baritonul Petre Ştefănescu-Goangă la masa de joc, o dată strîngînd nervos în mînă un colţ al pînzei verzi ce acoperă masa, altă dată, cu patru cărţi întinse pe aceeaşi masă verde privindu-le cu un zîmbet enigmatic, poate amuzat, poate maliţios. În primul desen apare pe masă o partitură şi schiţa unui portativ cu o cheie de sol şi cîteva note, în cel de al doilea, doar două optimi plasate nedefinit pe un portativ.

Figura rafinată, cu trăsături elegante, a lui Mihail Jora, reprezentant de frunte al şcolii componistice româneşti din generaţia enesciană, l-a atras pe pictor tocmai datorită expresiei elevate ce reflectă savanta sa pregătire intelectuală, fineţea spiritului şi ironia ce-l apropiau, firesc, de Pallady.

În cele patru desene aflate la Muzeul de Artă şi la Biblioteca Centrală de Stat, Mihail Jora este creionat în linii ferme, ce subliniază proeminenţa nasului şi zîmbetul subtil. Într-un desen, capul este încadrat de literele JO-RA, un mod ingenios de a nominaliza personajul ; într-o altă lucrare, deasupra profilului compozitorului, Pallady scrie „sol", modalitate de încadrare a artistului în domeniul său de activitate — muzica — acelaşi procedeu întîlnit în desenele ce-l reprezintă pe Goangă. O a treia variantă îl creionează pe Jora cu ţigara aprinsă (din care fumul figurează, în glumă, un cuvînt indescifrabil), privind gînditor în jos, parcă ar lucra.

Cella Delavrancea la pian

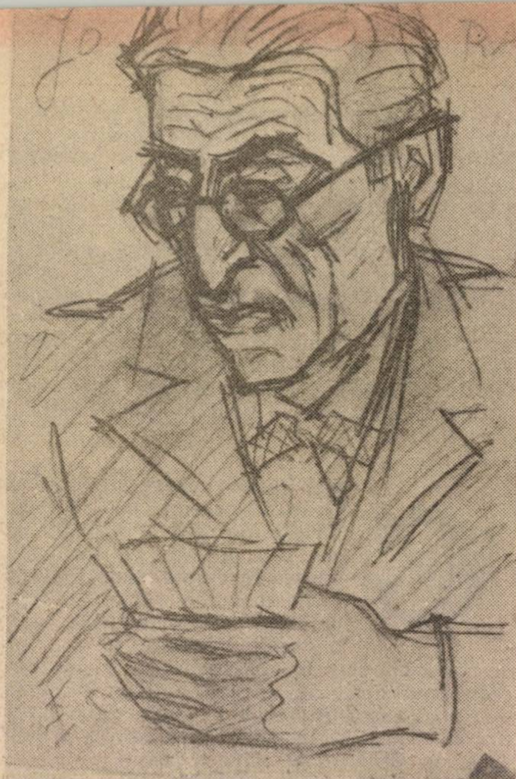
în acel moment. la o nouă compoziție. În dreapta desenului. Pallady a notat. în monogramă. numele muzicianului.

O altă personalitate a vieții muzicale a vremii — criticul Theodor Simionescu-Rîmniceanu. apare într-un desen care îl reprezintă în profil. cu trăsături elegante ; în dreapta. jos. Pallady notează : Sim-R. prescurtare pe care criticul o folosea pentru a-și semna articolele. și 46. ceea ce ar putea reprezenta anul execuției. dar. în același timp. în stînga apare notat numărul 42. derutant ca semnificație. făcînd astfel dificilă datarea exactă.

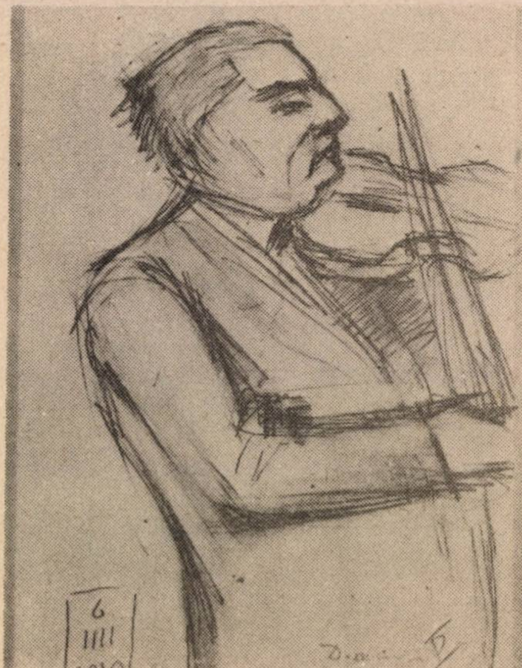
Instrumente muzicale. interpreți de frunte ai școlii românești. creatori de mare valoare. rafinați analiști ai acestora... Chiar dacă Pallady nu a cîntat la vreun instrument. creația sa este indisolubil legată de muzică. privită sub aspectul muzicalității culorii. muzicalității atmosferei și prin prezența concretă a elementului muzical în lucrările sale.

Nu întîmplător. Petru Comarnescu îl asocia. într-o cronică. cu George Enescu — două piscuri ale culturii românești ale căror rădăcini se află în același pămînt moldav : „L-am putea compara pe Pallady. prin intensitatea lirismului său. stăpînit cu rațiune. prin noblețea discreției sale. prin distincția și rigoarea cu care construia și modela formele și armoniza culorile. cu George Enescu. compozitorul și violonistul. Enescu nu a fost virtuoz spontan și dezlănțuit. cum nu a fost nici Pallady. dar cîtă noblețe. distincție și autenticitate. cu cîtă interiorizare și rafinată inteligență își exprimau amîndoi lirismul !"

Anca Florea

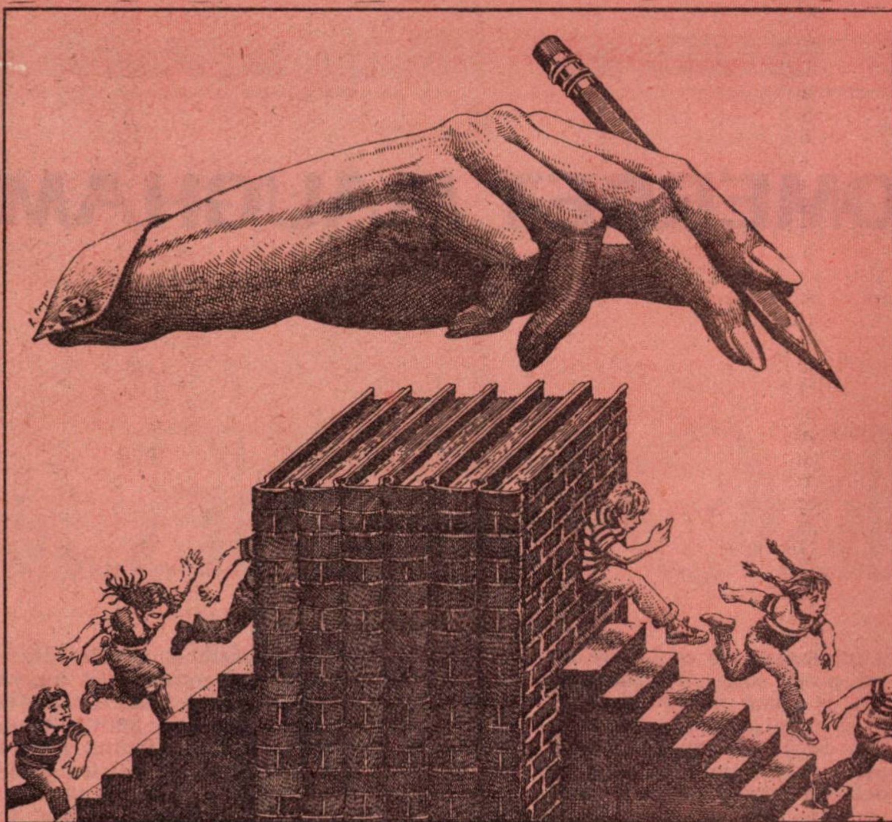

Dinicu. Jora. Jianu

MAPAMOND

W. SOMERSET MAUGHAM

LOUISE

u înțelegeam de ce Louise nu mă putea suferi. Nu mă plăcea și știam că în spate — în stilul ei amabil — nu pierdea ocazia să spună lucruri urîte despre mine. Era prea delicată pentru a face o afirmație pe față, dar cu o aluzie, cu un oftat și cu un gest de lehamite al frumoaselor ei mîini ea reușea să se facă pe deplin înțeleasă.

Este adevărat că ne cunoșteam de aproape 25 de ani. Ea mă considera necioplit, brutal, cinic, chiar vulgar. Și în tot acest timp nu mă concediase de tot din viața ei : mă chema uneori la masă și odată sau de două ori pe an mă invita să petrec un week-end în casa ei de la țară. În cele din urmă cred că descoperisem motivul atitudinii ei. Ea avea ușoara suspiciune că n-o cred ; și dacă acesta era motivul pentru care nu mă plăcea era în același timp și cauza pentru care se mai vedea cu mine ; probabil că nu avea liniște pînă nu-mi voi fi schimbat părerea. Poate bănuia că-i văzusem fața de dincolo de mască și se temea că o voi da de gol. Iar eu... eu nici măcar nu eram sigur sută la sută că ea este prefăcută din cap pînă în picioare. Mă întrebam dacă se mințea pe sine așa cum mințea o lume întreagă sau dacă nu făcea totul dintr-un simț al umorului de o factură specială.

O cunoșteam pe Louise încă înainte de a se fi căsătorit. Era pe vremea aceea o fată fină, delicată, cu ochi mari, melancolici. Părinții ei o adorau în mod bolnăvicios pentru că un soi de boală a copilăriei — se pare scarlatină — îi atinsese inima, făcînd-o sensibilă pentru întreaga viață. Cînd Tom Maitland a cerut-o de nevastă ei au fost dezorientați, pentru că erau convinși că nu va face față la cerințele unei căsătorii. Dar ei nu erau prea înstăriți iar Tom Maitland era bogat. El promisese că va face totul pentru Louise și în cele din urmă ei i-au încredințat-o ca pe o povară sacră. Tom era un bărbat înalt, solid, foarte arătos, un gen de atlet. Cu inima ei plăpîndă nu se putea spera s-o ducă prea mult așa că el și-a pus în cap s-o facă fericită în puținii ani pe care-i avea de trăit. A renunțat la sporturile sale, nu pentru că ea i-ar fi cerut asta — ba, ea chiar era bucuroasă cînd se ducea să joace golf sau la vînătoare ! — ci pentru că prin nu știu ce coincidență misterioasă ea avea un atac de inimă ori de cînte ori el îi propunea s-o lase singură o zi. Dacă aveau vreun punct de vedere diferit, ea renunța imediat, pentru că era cea mai supusă soție, dar imediat inima îi făcea o figură și trebuia să se întindă și să zacă pentru o săptămînă. El nu putea fi atît de grosolan încît să o contrazică. Într-o singură ocazie, văzînd-o zburdînd de-a-lungul unei expediții de opt mile pe jos am remarcat că este mai puternică decît ar fi bănuit. El a scuturat din cap și a oftat.

„Nu, nu ! Este teribil de delicată. A consultat toți specialiștii în boli de inimă de pe lume și toți i-au confirmat că viața ei atîrnă de un fir. Dar are o forță spirituală de neînvins".

El i-a spus că i-am remarcat rezistența. „Am să plătesc imprudența asta mîine. Voi fi poate la un pas de moarte" mi-a răspuns ea pe un ton plîngăreț.

„Uneori cred că ești îndeajuns de puter-

nică încît să faci exact lucrurile pe care le vrei", am murmurat.

Observam că dacă o petreceere era amuzantă putea să danseze pînă la cinci dimineața, dar dacă era plictisită, ea se simțea rău și Tom trebuia s-o ducă acasă devreme. Mi-e teamă că nu i-a plăcut replica mea, pentru că deși mi-a oferit un zîmbet patetic, n-am văzut nici urmă de blîndețe în ochii ei mari, albaștri.

„N-oi fi vrînd acum să cad din picioare numai ca să-ți fiu ție pe plac", a răspuns ea înțepată.

Louise i-a supraviețuit bărbatului ei. Lui i s-a tras moartea de la o răceală pe care a căpătat-o în timp ce vîslea și Louise se acoperise cu toate păturile pentru că avea nevoie de căldură.

l i-a lăsat moștenire o avere considerabilă și o fiică. Louise era inconsolabilă. A fost o minune că a supraviețuit șocului. Prietenii se așteptau ca ea s-o ia repede pe urmele lui Tom. Și li se rupea inima de mila lui Iris, care ar fi rămas astfel orfană. Ei și-au reînnoit atențiile față de Louise. Nu o lăsau să miște un deget ; insistau să facă totul pentru a o scuti de eforturi. Și trebuiau să facă astfel, pentru că dacă ea ar fi trebuit să facă ceva neplăcut sau greu, inima ei i-ar fi făcut imediat o figură urîtă. Ea singură spunea că se simțea pe de-a-ntregul pierdută fără un bărbat care să aibă grijă de ea și nu vedea cum va face față exigențelor ridicate de educarea și creșterea fetei. Prietenii au întrebat-o de ce nu se recăsătorește. Oh, cu inima ei, nu se punea problema, deși știa că bietul Tom ar fi dorit-o din tot sufletul ; și poate să fi fost cel mai bun lucru pe care trebuia să-l facă, avînd, firește, în vedere în primul interesul lui Iris. Dar cine ar fi fost dispus să-și lege viața de o biată invalidă ca ea ? Destul de ciudat, nu un singur tînăr și-a exprimat dorința de a se căsători cu ea. Și la un an de la moartea lui Tom ea era condusă la altar de George Hobhouse, un băiat prezentabil și de treabă.

„N-o să trăiesc cine știe cît", îl consola ea.

El lucra în armată, dar boala Louisei l-a obligat să demisioneze. Îngrijirea sănătății o forța să petreacă iarna la Monte Carlo și vara la Deauville. A renunțat cu inima ușoară la cariera militară cu gîndul de a-i face fru-

Sculpturi de Nicolae Kruch

moşi ultimii ani de viaţă. „N-o să mai dureze mult", obişnuia ea să spună.

În următorii doi sau trei ani, în ciuda bolii de inimă, Louise apărea splendid îmbrăcată la cele mai animate petreceri, juca cărţi pe sume importante, dansa şi chiar flirta cu bărbaţi tineri, înalţi şi subţiri. Din nefericire, izbucni războiul şi el se duse la regimentul său, iar trei luni mai tîrziu căzu în luptă. A fost un şoc nemaipomenit pentru Louise. Pentru a se abstrage de la gîndurile negre, s-a întors la vila de la Monte-Carlo pe care a transformat-o în spital pentru ofiţerii în convalescenţă. Şi de-abia atunci îşi trăi ea cei mai frumoşi ani ai vieţii. Nu exista alt cămin de refacere a convalescenţilor în Franţa şi „sanatoriul" ei se bucura de o mare popularitate. Am întîlnit-o în perioada aceea întîmplător la Paris. Lua masa la Ritz cu un tînăr francez, foarte arătos. Mi-a explicat că era acolo în legătură cu nu ştiu ce trebui ale spitalului. Mi-a mai povestit ce delicaţi sînt ofiţerii cu ea, cum n-o lasă să facă nici un efort, ştiind-o suferindă. Ei aveau grijă de ea, de parcă ar fi fost... soţii ei. Apoi oftă.

„Bietul George, cine ar fi crezut că eu, cu inima mea, îi voi supravieţui ?"

„Şi bietul Tom", am adăugat eu.

Nu ştiu de ce, dar ei nu i-a plăcut ce am spus. Mi-a aruncat zîmbetul ei plîngăreţ şi frumoşii ochi i s-au umplut de lacrimi. „Întotdeauna vorbeşti ca şi cînd ţi-ar sta în gît puţinii ani pe care mă mai aştept să-i trăiesc".

„Apropo. Cum îţi mai merge cu inima ? Sper că mai bine !"

„Niciodată nu va fi mai bine. Am consultat un specialist în dimineaţa aceasta şi mi-a spus să fiu oricînd pregătită pentru ceea ce este mai rău".

„Ei, de fapt pentru asta te pregăteşti tu de vreo douăzeci de ani, nu-i aşa ?"

Cînd războiul s-a sfîrşit, Louise s-a stabilit la Londra. Era acum o femeie de circa 40 de ani, subţire şi delicată, cu ochi mari şi obraji palizi, care nu arăta mai mult de 35 de ani. Iris, care terminase şcoala şi era acum adultă, venise să locuiască cu ea.

„Va avea grijă de mine", spunea Louise. „Desigur că va fi greu pentru ea, mititica, să trăiască cu o invalidă ca mine, dar mai am atît de puţin de trăit, că sînt sigură că nu-mi va purta pică".

ris era o fată drăguţă. Fusese crescută cu ideea că sănătatea mamei sale era precară. Copil fiind nu i se permisese să facă zgomot. Ştia că mama nu trebuie deranjată. Şi deşi Louise îi spunea acum că n-ar vrea s-o sacrifice, fata i se devota trup şi suflet. Nu era vorba de sacri-

ficiu, ci pur şi simplu de fericirea de a face ceea ce era posibil pentru biata ei mamă. Cu un suspin, mama o lăsa să facă ceea ce îi făcea plăcere.

„Îi face bine copilului să creadă că este folositor", spunea ea.

„Nu crezi că ar trebui să iasă mai mult... ?" am întrebat-o.

„Este ceea ce-i spun şi eu. Numai dumnezeu ştie cît de mult doresc şi eu asta". Cînd i-am spus lui Iris lucrurile acestea, mi-a răspuns :

„Biata mama, doreşte să ies, să-mi petrec timpul cu prietenii, dar în momentul în care plec undeva, ea are un atac de inimă, aşa că prefer să rămîn acasă".

Dar de data aceasta era îndrăgostită. Un tînăr prieten de-al meu, un băiat de toată isprava, îi ceruse să se căsătorească cu el şi ea consimţise. Dar într-o zi tînărul veni la mine disperat spunîndu-mi că nunta a fost amînată sine die. Iris simţea că nu-şi poate părăsi mama. Desigur, nu era treaba mea, dar era o bună ocazie de a o vedea pe Louise. Era întotdeauna bucuroasă să-şi primească prietenii la ceai, şi acum că se maturizase cultiva societatea pictorilor şi scriitorilor.

„Aud că Iris nu se mai căsătoreşte", am spus după un timp.

„Nu ştiu nimic despre asta. Dar dacă este aşa, nu am nici o vină. Eu am rugat-o cu lacrimi în ochi să se mărite, dar ea refuză să mă părăsească. Oricum, amînarea nu va

Domenico Purificato : „Peisaj din Gaeta" ● „Pescăruşi

Picasso :
„Pictorul și șevaletul"

fi prea lungă. Poate cîteva luni cît mai am eu de trăit".

„Dragă Louise, ai îngropat doi bărbați. Nu văd nici un motiv pentru care n-ai mai îngropa doi".

„Crezi că ai umor ?" m-a întrebat cu un ton ofensiv.

„Cred de fapt că întotdeauna ai fost destul de puternică să faci exact ceea ce-ți place și că inima ta slabă nu face altceva decît să te scutească de lucrurile plicticoase ale vieții".

„Da, știu ce ai gîndit întotdeauna despre mine. N-ai crezut niciodată că aș fi bolnavă într-adevăr, nu-i așa ?"

Am privit-o drept în față.

„Niciodată. Cred că de 25 de ani trăiești într-un bluff continuu. Cred că ești cea mai egoistă și mai monstruoasă femeie pe care am cunoscut-o vreodată. Ai distrus viața celor doi nenorociți soți ai tăi, și acum ești gata să faci praf viața copilului tău".

-aș fi fost surprins dacă Louise ar fi făcut un atac de inimă în acel moment. S-a mulțumit, totuși, să-mi arunce un zîmbet palid.

„Dragul meu, într-o zi te vei căi amarnic de cele ce mi-ai răspuns".

„Ai hotărît ca Iris să nu se mărite cu acest băiat ?"

„Am rugat-o să se căsătorească cu el. Știu că lucrul acesta mă va omorî, dar nu-mi pasă. Nimănui nu-i pasă de mine. Sînt o povară pentru toată lumea".

„I-ai spus că mariajul ei te va ucide ?"

„M-a determinat s-o fac".

„Ca și cînd cineva vreodată te-a putut determina pe tine să faci ceva ce nu doreai tu însăți să faci !".

„Poate să se mărite cu el și mîine, dacă vrea. Dacă va fi să mor, tot am să mor".

„Hai s-o vedem și pe-asta, ești de acord ?"

„N-ai pic de milă pentru mine".

„Nu poți să ai milă pentru cineva care te amuză așa cum mă amuzi tu pe mine", i-am răspuns.

Un dram de culoare se ridică în obrajii palizi ai Louisei, și deși zîmbea, ochii îi erau posomorîți și mînioși.

„Iris se va căsători într-o lună", a spus ea, „și dacă mi se va întîmpla ceva sper să te poată ierta".

Louise s-a ținut de cuvînt. S-a fixat o dată, un trusou de toată frumusețea a fost pregătit și au fost trimise invitațiile. Iris și logodnicul ei radiau de fericire. În ziua căsătoriei, la ora zece dimineața, Louise — a dracului femeie ! — a avut un atac de inimă și a murit. A murit ușor, iertînd-o pe Iris că a omorît-o.

Adaptare și traducere de
ELISA MADOLCIU

O VIZITĂ inoportună

După cîteva sute de ani de călătorie în spațiu, Sfînta Rosenda a dorit să se întoarcă pe pămînt. De cîtva timp, i se făcuse dor de țara ei natală și avea credința neîntemeiată că, simțind pămîntul Spaniei sub picioare, va fi încă o dată fericită. Nu și-a anunțat sosirea. Dacă ar fi recunoscută, atenția pe care ar atrage-o i-ar face imposibilă liniștea pe care o căuta.

Totuși, pentru a se simți în contact deplin cu pămîntul, Sfînta Rosenda trebuia să se materializeze ; numai atunci putea să se convingă de realitatea din jurul ei. S-a materializat, prin urmare — cu inconvenientul datorat, în parte, îmbrăcămintei ei anacronice și, mai ales, ușoarei străluciri din jurul capului, de forma evidentă a unei aureole.

Sosirea ei a fost bruscă : a apărut, pur și simplu, într-o după-amiază, din spatele unui tufiș, în grădina publică a unui oraș spaniol de provincie. O femeie care preda chimia la colegiul alăturat ședea pe o bancă. Cînd a văzut-o pe Sfînta Rosenda, a sărit, cuprinsă de panică, și a fugit. Acest lucru nu prevestea o ședere odihnitoare pe pămînt și Sfînta Rosenda și-a dat seama că va trebui să evite orașele.

Prin urmare, a aterizat pe un cîmp de lîngă un sătuc de pe insula Menorca. Alesese să coboare pe cîmp, deoarece contururile peisajului îi plăceau și îl credea pustiu. Dar o țărăncuță ghemuită culegea zarzavat și sosirea bruscă a Sfintei Rosenda a făcut-o să sară, uluită. Sfînta Rosenda s-a dematerializat repede, dar era prea tîrziu. Fata a alergat în sat, strigînd că a asistat la un miracol. Povestea ei a fost crezută pe deplin. Mai multe sute de persoane s-au năpustit spre cîmp, sperînd să zărească prezența sfîntă. Plutind pe deasupra lor, Sfînta Rosenda le-a observat cu neplăcere si s-a hotărît să se mute pe continent. Problema era să găsească un loc plăcut în care să poată sta fără teama de a fi văzută.

Cîntărind diferitele greutăți pe care trebuia să le înfrunte, e de mirare că nu a renunțat la proiectul ei și că nu s-a întors în spațiu. Nu avea nici un mijloc de comunicare cu oamenii, chiar dacă ar fi dorit s-o facă, de vreme ce n-avea voce. Nu putea nici scrie,

PAUL BOWLES

nici citi, pentru că pe vremea ei știința de carte nu era considerată necesară, nici măcar pentru sfinți.

Nu erau condiții ideale de întoarcere în patrie, dar n-avea de ales. Dacă voia să revină pe pămînt, trebuia să le accepte. Aceste mici neajunsuri, totuși, erau mai mult decît compensate de faptul că nu avea nevoie nici să mănînce, nici să doarmă, și, mai presus de toate, de îndemînarea ei de a se dematerializa în orice clipă, dacă era necesar, oricît de mult i-ar fi displăcut această senzație. În orice caz, nu se întorsese pentru a vorbi cu oamenii ; dimpotrivă, spera să evite orice contact cu ei.

Astfel, cînd a descoperit o peșteră ospitalieră la marginea unei coline, s-a așezat nu departe de intrare, de unde putea privi afară la peisajul luminat de soare ; apoi închidea ochii și medita la diferențele apărute de cînd părăsise pămîntul pentru ultima oară. Știa că nu există stagnare pe planetă, că totul e într-o stare de flux continuu, deci nu fusese prea uimită că schimbările extraordinare pe care le putea percepe se produseseră în timpul absenței sale. Ceea ce o preocupa cel mai mult era îmbrăcămintea, pentru că își dăduse seama că, mai mult ca orice, hainele pe care le purta atrăgeau atenția asupra deosebirii dintre aspectul ei și cel al celorlalte femei. Nu va putea găsi liniștea pe care o căuta pînă nu va reuși în vreun fel să nu se deosebească de ele. Cu aceasta în minte, și-a înfășurat capul într-o cîrpă pe care a găsit-o în peșteră. Cel puțin, se gîndea, nu mi se va mai vedea aureola.

Într-o după-amiază cînd a deschis ochii pentru o clipă, a descoperit doi băieței jucîndu-se nu departe de intrarea în peșteră. Și-a dat seama că au zărit-o, dar nu păreau să-i dea vreo importanță deosebită. Liniștită, a închis din nou ochii. Cînd i-a deschis din nou, copiii plecaseră. S-au întors a doua zi, rămînînd mereu la o oarecare distanță față de peșteră.

Nu știa că băieții le povestiseră părinților despre femeia ciudată care stăea mereu în același loc, zi de zi. Fiind acolo niște barăci militare cu un teren de aterizare de partea cealaltă a colinei, lumea fusese rugată să raporteze orice suspecți din apropiere.

Tatăl băieților i-a spus unui paznic civil despre prezența continuă a unei femei în peșteră ; rezultatul : Sfînta Rosenda a fost vizitată de un grup de soldați, care au obligat-o să-i însoțească pînă la un automobil care aștepta în drum, de partea cealaltă a pădurii. Au hărțuit-o cu întrebări, pe care le auzea și, în parte, le înțelegea, dar nu putea răspunde. Împinsă mai ales de curiozitate, a hotărît să li se supună și să-i urmeze ; poate că va descoperi ce vor de la ea. În afară de aceasta, i se părea că ar fi fost nedelicat să se transforme și să dispară chiar în fața lor. Prefera s-o facă în singurătate.

A fost dusă mai întîi la poliție, unde n-a înțeles nimic din ce se petrece în jurul ei. De aceea au dus-o la un spital, explicîndu-i-se unei infirmiere de la intrare că acuzata lor e surdo-mută. O altă infirmieră a dus-o într-o încăpere și a lăsat-o acolo singură, încuind ușa. Medicul care trebuia s-o examineze o zărise cînd era adusă în clădire și, din cauza îmbrăcămintei ei ciudate și a cîrpei înfășurate în jurul capului, a suspectat-o imediat că e un bărbat deghizat. Auzind de la infirmieră că nu poate vorbi, și-a confirmat bănuielile.

„Să mergem să vedem", și-a spus, în timp ce descuia ușa încăperii unde fusese lăsată. Cu o clipă mai devreme, Sfînta Rosenda, exasperată că este închisă într-o încăpere atît de strîmtă, și sătulă de toată procedura

absurdă, se dematerializase. Încăperea era goală. Furios, medicul a chemat infirmiera si i-a spus că neglijența ei i-a permis probabil unui criminal periculos să evadeze. Infirmiera i-a răspuns că a încuiat ușa și că părerea ei este, oricum, că femeia este doar debilă mintal, nimic mai mult. Totuși, poliția a fost anunțată și o percheziție inaugurată, începînd din interiorul spitalului.

În timp ce surorile și internii răscoleau clădirea, căutînd în toate încăperile, Sfînta Rosenda îi privea, gîndindu-se că se poartă ca niște nătărăi. Nu putea înțelege ce vor de la ea, nici nu avea încredere în intențiile lor. În timp ce plutea în jurul clădirii, observînd tărăboiul pe care îl provocase, a ajuns la vestiar, unde surorile își lasă hainele de oraș înainte de a-și pune uniformele. Dăduse peste norocul pe care îl căuta. Rochii, pulovere, jachete atîrnau pe cuiere de-a lungul peretelui și multe dulapuri erau descuiate, lăsînd să se vadă hainele.

Nu i-au trebuit decît vreo zece minute ca să aleagă hainele pe care le dorea. A descoperit niște pantofi în care picioarele ei se simțeau comod și o basma mare de mătase italienească, pe care a legat-o în jurul capului, în locul cîrpei. I se părea acum că se poate mișca pe orice stradă fără să atragă atenția. Pentru a-și pune la încercare anonimatul, a ieșit neobservată pe poarta principală a spitalului.

Orașul nu semăna cu nici unul din cîte văzuse pînă atunci. Străzile erau ticsite de oameni, care, deși nu păreau să aibă o dispoziție festivă, sărbătoreau, parcă, ceva. Toate automobilele (pe care le-a luat drept căruțe) scoteau un fum neplăcut. Cîteva minute de contact cu mulțimea, ca să se convingă că este perfect anonimă, și apoi va pleca într-un loc liniștit la țară și nu va mai pune niciodată piciorul într-un oraș.

Deodată, amestecat cu miresmele străzii, a recunoscut parfumul de rășină arsă într-o cădelniță. La stînga ei, se deschidea ușa unei biserici. Sfînta Rosenda a intrat.

Și-a dat seama imediat că nimic nu e în ordine. Lumina dinăuntru era aproape ca a soarelui, dar nu venea de la lumînări. Muzica nu era așa cum ar fi trebuit să fie. A ascultat pînă cînd preotul a început să vorbească. Nu înțelegea cuvintele. Deodată și-a dat seama cu groază că nu vorbește în latină, ci în limba de pe stradă.

Fără alt gînd în minte decît să ajungă la preot și să împiedice șuvoiul de sacrilegii, Sfînta Rosenda a început să alerge înspre altar. Cei cîțiva oameni care au zărit-o nu au încercat s-o oprească. Chiar cînd a ajuns în fața preotului, acesta o privea fix și continua mecanic să intoneze cuvintele odioase.

L-a împins cu amîndouă mîinile de piept și s-au încăierat o clipă, în timp ce oamenii se îndreptau în grabă spre ei. În luptă, basmaua de mătase a fost smulsă de pe capul Sfintei Rosenda și, în fața ochilor tuturor, cercul de lumină a strălucit pe deasupra părului. N-a așteptat să vadă reacția preotului sau a enoriașilor, ci și-a reluat starea normală de invizibilitate. Degradarea liturghiei era o metamorfoză pe care nu era pregătită s-o accepte și nu mai dorea să rămînă pe pămînt. Peste cîteva secole se va întoarce, poate ; spera că pînă atunci lucrurile vor fi fost puse la punct.

Tablouri de Bogdan Stihi

Traducere și adaptare de Petruța Spânu

(Din „The Threepenny Review" — „Revista de doi bani" —, nr. 29, primăvara 1987, Berkeley California, p. 5).

9

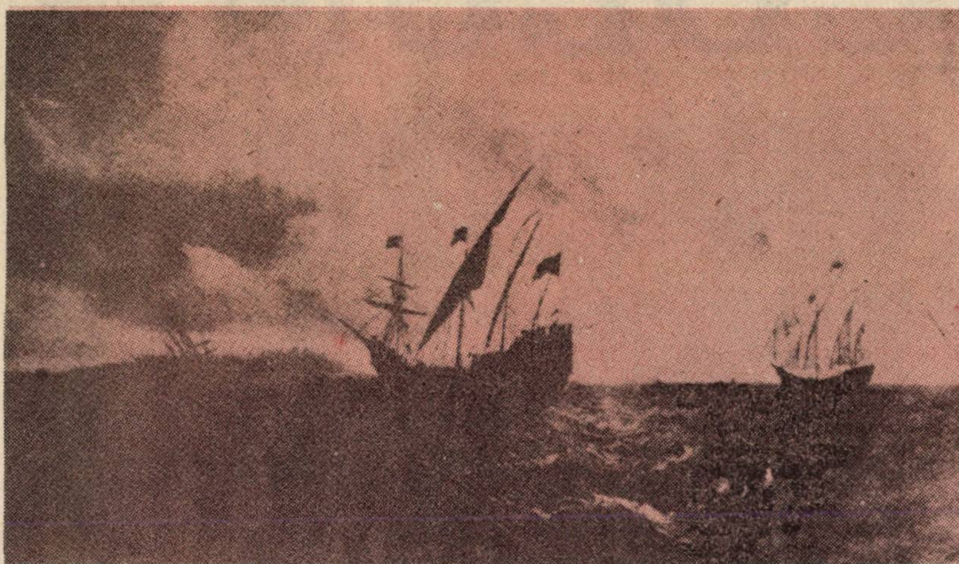
COLUMB

AMIRALUL MĂRII OCEAN

FRANCESCO MORALES PADRON

Flotila lui Columb în dimineața zilei de 12 octombrie, data începerii marii aventuri

CRISTOFOR COLUMB

amiralul mării ocean

Orice aspect al biografiei lui Cristofor Columb s-a transformat într-o temă polemică sau, cel puțin, într-o problemă asupra căreia specialiștii nu cad de acord. Și nu multe personaje istorice au dat naștere la atîtea contradicții. Se tot discută asupra locului nașterii sale și dacă și unde a fost înmormîntat, apoi nu e clar încă în ce limbă se exprima îndeobște, ce formație culturală avea, care a fost impulsul original al proiectului său de navigație, preocupările care l-au absorbit înaintea anului 1492, cum a trăit în Portugalia, cînd și pe ce drum a intrat în Spania, anul sosirii lui la mănăstirea La Rábida..., în sfîrșit, totul.

Pe de altă parte, în istorie există realmente doar cîteva persoane cu merite de o atît de mare importanță, și totodată cu o biografie atît de încărcată de necunoscute și mistere. Biografia lui Columb continuă să pasioneze istoricii și romancierii ; viața lui reunește din belșug o serie de episoade ce pot da consistență unui roman, și toată seria de incitații și de puncte obscure care să-l provoace pe istoric. În acest context profesorul Francisco Morales Padron, șeful catedrei de Istoria descoperirilor geografice a Universității din Sevilla, oferă, într-o proză plăcută, răspunsurile cele mai complete la numeroasele întrebări ce se pun despre Cristofor Columb.

genovez din Genova, și nu din Calvi sau din Savona, Cristophoro Colombo, s-a născut in jurul anului 1451 la Genova, oraș din Liguria. Casa unde a văzut lumina zilei nu poate fi identificată cu precizie, în ciuda faptului că astăzi ne este arătată o casă Columb în Genova, dar el ar fi putut veni pe lume și în locuința pe care tatăl lui o avea la Quinto (astăzi cartier al Genovei), sau în locuința bunicilor săi după mamă, în Quezzi, sau în casa în care soții au trăit și care se află la poarta ce purta pe atunci numele de Olivella, și unde tatăl lui era gardian. În structura actuală a orașului se pare că informația cea mai exactă ne-o dă strada Bosco, din chiar centrul Genovei. Aici trebuie să se fi născut Columb, cu toate că copilăria și tinerețea sa s-au scurs în mai multe locuri, prin peregrinările familiei sale (Olivella, Quinto, Vico, Diritto). Ruinele păstrate pînă azi ale casei în care s-a născut, reconstruită în secolul XVIII, nu au legătură cu realitatea, realitate a unei case în care la parter exista atelierul unor negustori de lînă, iar la etaj locuință. Orașul Genova (sau Zena în dialect local) era pe atunci un fel de Sevilla secolului XV : urbe cosmopolită, port cu mișcare intensă și mare activitate bancară personificată de Banco de San Jorge. Republica Genovei pornea de la Pisa și trecînd prin Corsica, și prin o serie de colonii situate în Marea Egee ajungea în Marea Neagră. Acesta este scenariul copilăriei și tinereții lui Cristofor Columb ; casa sa, orașul său și marea Mediterană unde va deveni marinar.

Columb, Amiralul Mării Ocean. Pictură de Joaquin Batista. Muzeul din Newport, S.U.A.

tăcerea pe care înșiși membrii familiei Columb au așezat-o peste trecutul lor este explicabilă doar începînd cu anul 1492, cînd Cristofor Columb se vede înălțat la cele mai înalte ranguri ale regatului castilian și nu vor să-și facă publică originea. Dar ieri ? Ieri erau niște nimeni, care foarte bine puteau lăsa, din clipa în care își părăsiră provincia, date certe, prin scrisori și acte notariale, că aparțineau unei familii de țesători, croitori, cîrciumari, gardieni de porți ale orașului, oameni modești și trăitori de azi pe mîine. Ceva din toate acestea s-a putut obține totuși din lectura unor documente aproape neînsemnate în care apar date despre toată această perioadă. Dar sînt foarte puține aceste date despre biografia Amiralului, în anii de dinainte de 1485, an cînd Cristofor sosește la Sevilla, ani în care întunericul acoperă totul, ani pe care, cu viclenie, el îi ascunde, odată cu tot ce s-ar mai fi putut ști despre el. Cînd, în momente de ritual, Columb este întrebat, în mănăstirea La Rábida, cine este și de unde vine el, el va răspunde că vine «de la Curtea Alteței Sale», și fără a mai adăuga nimic.

Dar, fără îndoială, Columb ascunde ceva. Și ceea ce ascunde în primul rînd este originea familiei sale, tactică pe care o va urma și fiul său, Hernando. Desigur, pentru că nu putea intra în mentalitatea unui don Hernando, că un Amiral de Castilia și Vicerege al Indiilor putea să descindă din familia unui muncitor lînar, căruia niciodată nu i se pomenise numele și nici nu fusese chemat de fiii săi ce locuiau undeva în Castilia. Este limpede că acești fii profitară de tihnă abia din 1492, și printre ei mai ales Cristofor, ce era dominat de ambițioasele sale itinerarii planetare, de descoperiri geografice, de colonizări și ascensiuni sociale, economice și politice, și astfel cînd s-ar mai fi putut gîndi la un bătrîn umil, care mai trăia încă prin 1494.

În 1501 Cristofor Columb afirmă : «De foarte mic copil, m-a atras marea și de atunci pînă azi am continuat să navighez». Este posibil că în 1461 se atașase atît de mult de mare încît spre 1470, la vîrsta de 19 ani, se află deja printre marinari. Este sigur că în anii 1472—1473 figurează ca marinar corsar în serviciul lui Renato de Anjou, dușman al lui Alfonso de Aragón, căruia îi dispută coroana de Neapole. El a fost de asemenea agent de comerț al unor armatori prestigioși, ca Spinola, Di Negro și Centurione. Preocupările acestea nautico-comerciale îl vor duce pînă la Quio, la marginea Mediteranei, la porțile Orientului — unde rămîne impresionat pentru totdeauna de chihlimbar — și apoi la Lisabona, expusă tenebrosului Ocean.

Cristofor Columb. Pictură din 1573

Cristofor Columb nu s-a exprimat niciodată corect în nici o limbă. Ca un bun marinar, cunoscător a tot felul de pămînturi, a vorbit diferite limbi, fără însă a stăpîni perfect vreuna. În Castilia a fost considerat străin, cum afirmă orice martor care l-a văzut şi l-a auzit. Şi tot în felul acesta îl ratifică o adnotare dintr-un document emis de o firmă în care se consemnează plata unei sume de bani către «Cristofor Columb, străin». Străin în Castilia, a cărei limbă o vorbea cu accent portughez, şi scria incluzînd lusitanisme. Unde învăţase el castiliana?

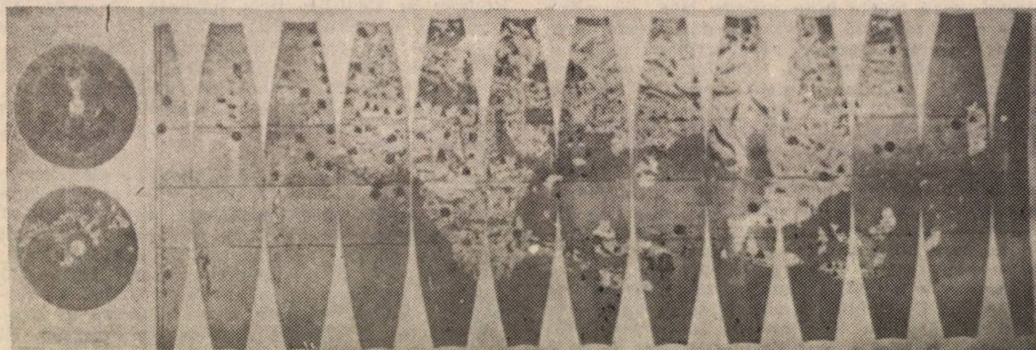
Părintele Las Casas observase condiţia de străin a Descoperitorului, şi nu o singură dată în a sa Istorie a Indiilor notează că Amiralul, vorbind, arăta că «are ca originară o altă limbă, pentru că nu putea pătrunde bine semnificaţia cuvintelor limbii castiliene, şi nici modul de a vorbi al ei.» Cînd Las Casas se serveşte de Jurnalul primei expediţii, pentru a-l rezuma şi glosa, îi impută Descoperitorului, în diferite ocazii, lipsa de proprietate în cuvintele pe care le întrebuinţează : incorectitudine şi defecte de exprimare în limba noastră castiliană «pe care nu o cunoaşte bine». De aceeaşi părere este medicul din Palos, Garcia Fernández, care ne confesează că, prin felul lui de a fi, Columb arăta ca originar din alte privincii şi străin limbii castiliene. Oare este galician? Vor spune unii ; oare este catalan, vor spune alţii. Nu. Lexicul ce se strecoară în proza lui Columb este portughez.

Autografele Amiralului, de care dispunem, dar nu din abundenţă, în ciuda faptului că Las Casas în a sa Istorie a Indiilor (cartea I, capitolul II) arată că «am în posesie multe acte de-ale sale şi scrieri cu propria lui mînă.» Columb vorbea şi scria în spaniolă cu lipsurile cunoscute. El mai făcuse şi nişte adnotaţii în italiană şi latină.

Corespondenţa pe care el o adresează la nivel oficial este redactată, logic, în spaniolă. Însă tot în limba aceasta el scrie ambasadorului Oderico şi fiului său Diego, călugărului Gaspar Gorricio şi fratelui său Bartolomé, ambii italieni. Oare uitase genoveza, limba sa maternă? Enigma este evidentă şi singura soluţie este să afirmăm că limba sa maternă era spaniola, ca membru al unei familii de evrei-convertiţi spanioli, sau să admitem teza lui Menéndez Pidal :

— Columb pînă la vîrsta de douăzeci şi cinci de ani vorbeşte dialectul genovez, limbă ce nu se scria. Învaţă să scrie latina comercială sau genovisco, şi prinde ceva din italiană, pe care o va citi, însă nu va reuşi s-o scrie !

— Limba noastră spaniolă, nu a uitat-o complet căci rămîn urme în notaţiile sale.

Desfăşurarea sferei terestre a geografului Martin Behaim

— În Portugalia învață să vorbească limba acestei țări, pe care nu o scrie, fără a pătrunde în foarte caracteristica ei idiosincrasie.
— A studiat spaniola în Portugalia și a perfecționat-o după felul lui de a gîndi și a se exprima, cu toate că amesteca în ea forme și cuvinte portugheze.
— Citea și scria o latină cu neîndoioase ispanisme, a cărei stăpînire a căpătat-o în călătoriile sale împrejurul Mediteranei.

Înăuntrul grafiei sale se află misterul iscăliturii sale. Scriind, amintește Las Casas, el punea la orice document următorul antet: Isus cum Maria sit nobis in via și concludea cu o anagramă pe care el însuși o descrie și cere moștenitorilor săi să semneze și ei cu ea. Era formată de »un X cu un S deasupra, și un M cu un A peste el, peste ea un S apoi, un Y grec cu un S peste, împreună cu cratimile și virgulele lor, așa cum fac acum...«:

.S.

S. A. S.

X M Y

Columb numește în mod greșit punctele virgule. Interpretarea acestei stranii iscălituri continuă să fie deschisă eruditului precum și amatorului de lucruri ascunse. Sub aceste cuvinte încrucișate sau iscălitură cabalistică punea uneori un categoric Amiralul sau un mîndru Xto. Ferens, adică, cel care îl poartă pe Hristos. Pentru cei care sînt preocupați de semnificația acestor misterioase sigle s-au dat diferite soluții:

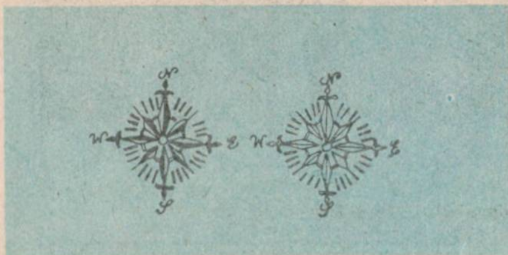
— Supplex Servus Altissimi Salvatoris X. M. Y. (Sînt servitor al Înaltului Mîntuitor).
— Yesus, Maria, Yosephus, Sanctus, Sanctus, Sanctus.
— Sit Sibi Semper Antecedente X. M. Y., etc.

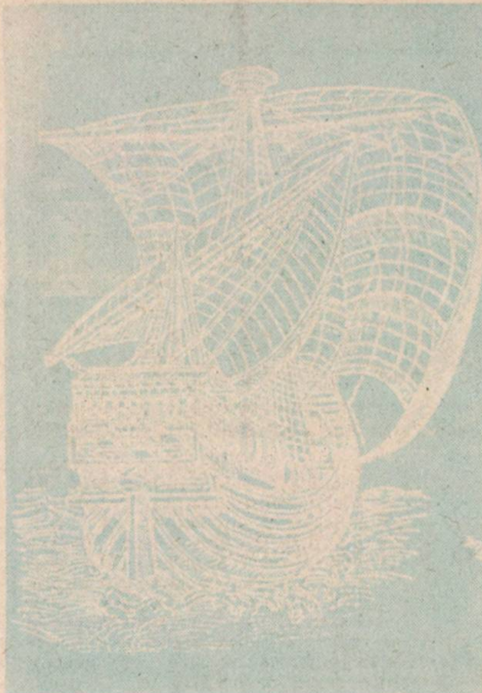
Streischer a studiat mai îndeaproape caligrafia lui Columb, și propune descompunerea anagramei-semnătură a Amiralului în două grupe de litere:

A

X M X

ce înseamnă Cristofor Columb, Amiral Maior al Indiilor; și cei trei. S. care încoronează grupul central ar echivala pentru Sub-Scrp-Si. Enigma sau ghicitoarea rămîne deschisă.

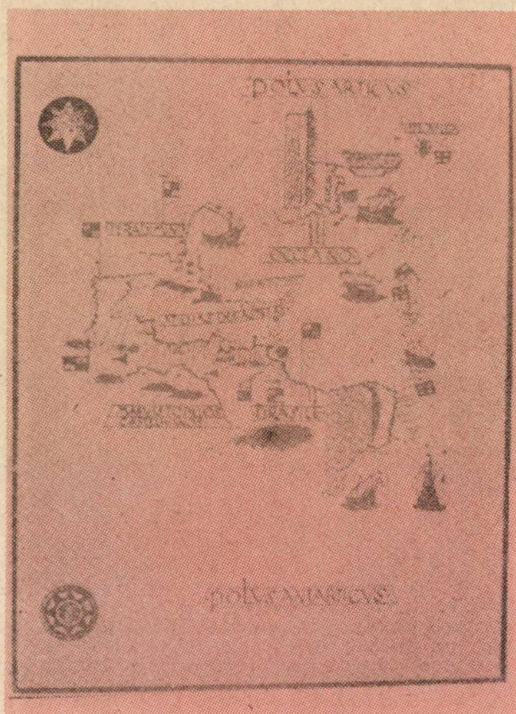

În scrierile sale (Jurnal) și în cărțile (Imago Mundi și Historia rerum), precum și în povestirile datorate lui Las Casas și ale lui Hernando Colón, apar relatări directe și indirecte despre itinerariile nautice ale genovezului începînd din 1477. Itinerariile atlantice ale lui Columb înainte de 1492 sînt marcate de toponimele Lisabona, Anglia, Islanda, Insulele Azore, Madera-Porto Santo, Insulele Canare, Capul Verde și Guineea. Cercetătorii admit prezența lui Columb în aceste locuri, cu toate că mai sînt unele dubii asupra datelor, iar unii autori pun semnul întrebării asupra Islandei și Capului Verde.

Europenii secolului XV înțelegeau prin Indii regiunea orientală a Asiei, aceea din care astăzi fac parte China, Coreea, India, vechea Birmanie, inclusiv Japonia și Insulele Moluce. Japonia era cunoscută cu numele de Cipango și China cu cel de Catay și Mangi. De la această geografie îndepărtată și exotică, descoperită pentru Europa de franciscani în secolul al XIII-lea și de comercianți ca Marco Polo, proveneau o serie de produse mult jinduite.

Căderea Constantinopolului în puterea turcilor (1453) a făcut și mai complicată aprovizionarea cu aceste produse, scumpind valoarea lor. Statul otoman, moștenitor al Bizanțului, a devenit cel mai puternic din Mediterana și a pus o barieră aproape de nepătruns popoarelor din

Descoperirile geografice făcute pînă la 1515
(După Atlas zur Entdeckungsgechichte)

Europa interesate în contracte cu acest Orient, debuşeu de mirodenii şi mătase şi cu nişte regi misterioşi ca Marele Kan şi Preotul Juan, suveran creştin mitic cu care se intenţiona stabilirea unor legături.

Numai două popoare din Occident, Portugalia şi Castilia, se aflau pe atunci în condiţia de a ataca Islamul şi a porni o cruciadă. Zelul lor religios, mai complicat decît idealul de cruciadă, visul de a obţine unitate naţională, expulzînd de pe teritoriul lor resturile regatelor musulmane, precum şi dorinţa de cîştig, au făcut ca portughezii şi castilienii să realizeze o serie de expediţii prin Africa şi să recucerească Granada. Aproape în acelaşi timp — o dată cu Tratatul de la Alcaçovas din 1480 — delimitau sferele lor de influenţă în Atlantic, Portugalia rezervîndu-şi drumul spre Sud, în direcţia Guineea, şi chiar mai la sud decît aceasta, unde, poate, Africa putea oferi o mare deschisă care putea conduce spre India ; Castiliei i se recunoştea stăpînirea insulelor Canare şi Santa Cruz din Marea Mică (coasta Marocului).

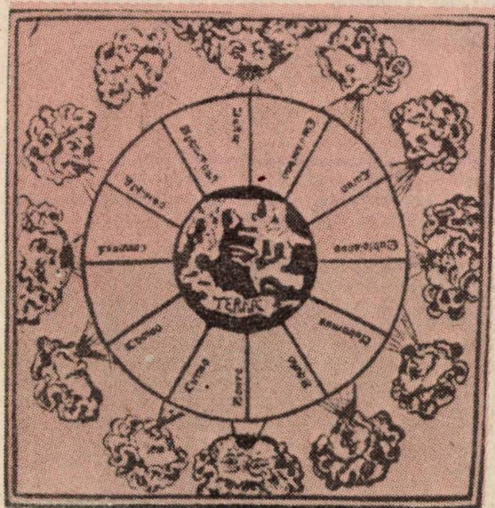
Despre ruta spre Vest nu s-a spus nimic, cu toate că pe acest drum Portugalia a încercat cu o altă expediţie, însă fără rezultate, zonă spre care au fost trimişi marinari lusitani şi andaluzi care, cu ani mai tîrziu, l-au asigurat pe Columb că pe acolo existau insule şi o mare acoperită de ierburi. Erau insule care, într-o geografie fantastică, cu un verbiaj moştenit din vechime şi din evul mediu, se numeau Brasil, Antile, Mina lui Satan, San Borondón etc. Şi o mare de ierburi unde corăbiile puteau fi prinse ca într-o plasă, şi pe acolo se putea ajunge chiar în locuri unde apa se închega (gheţuri) sau fierbea (zonă toridă) sau, foarte simplu, pe unde navele dispăreau pur şi simplu în vid. Călătoria lui Columb va risipi întreaga această lume tenebroasă care influenţa sufletul mereu impresionabil şi temător al marinarilor.

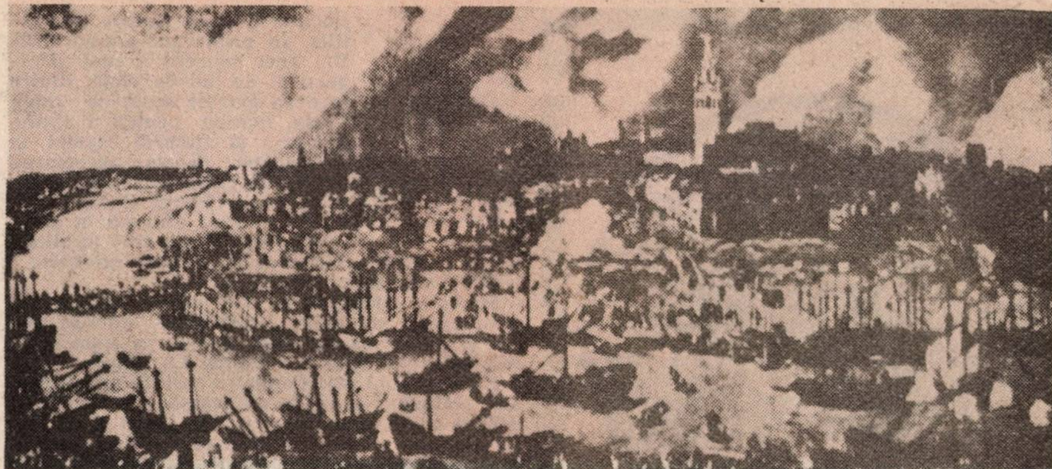

Columb a fost un autodidact. Nu era erudit, afirmă López de Gomara ; nu era prea citit, ne informează prietenul său Andrés Bernáldez. El însuşi ne vorbeşte despre formarea sa şi despre dibăciile cu care era înzestrat, în cuvinte foarte des reluate : «Dumnezeu mi-a dat tot ce am avut nevoie din astrologie şi tot aşa din geometrie şi din aritmetică, precum şi spirit inventiv, şi miini pentru a desena o sferă şi pe ea oraşe, fluvii şi munţi, insule şi porturi, toate la locul lor. În timpul acesta eu am observat şi am examinat tot felul de texte : cosmografie, istorie, cronici şi filozofie şi alte arte».

Columb călătoreşte, învaţă, intuieşte, studiază şi face planuri. Călătoreşte de la Quio la Insulele Azore şi din Islanda în Guineea, cunoscînd arhipelagurile atlantice. Cunoaşte curenţii marini, vînturile şi mersul astrelor. Află că apele Oceanului, cînd vînturile suflă de la Apus, aduc lemne sculptate, trestii, plante, canoe şi cadavre cu figuri stranii. Urmăreşte marile maree şi se întreabă unde se scurge apa cînd se retrag. Intuieşte că de cealaltă parte, spre Apus, Atlanticul nu se termină într-un Abis, ci că exista alt mal, un alt pămînt. Deduce că la Nord şi la Sud de Ecuator viaţa este posibilă, că există fiinţe umane la antipozi şi în emisfera sudică.

Odată venit în Spania, citeşte şi studiază. Proiectul în stare de embrion continuă să prindă contur. Alţi oameni vin la el şi-l asigură că au văzut pămînturi şi insule în Ocean. Ideea de a căuta Răsăritul prin Apus este deja matură. Dobîndeşte cărţi şi ele confirmă şi ratifică planul său. Şi-i scot în evidenţă ceea ce el ştie : că Pămîntul este rotund şi din acest motiv, la

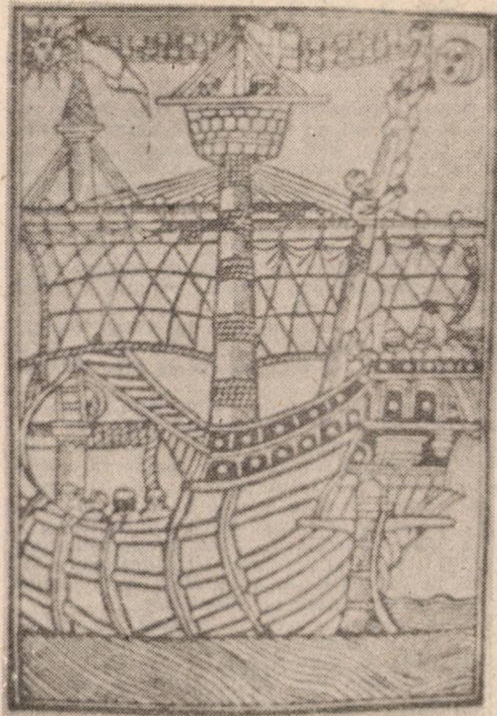
Răsărit (Orient) se poate ajunge prin Apus. Rămînea de limpezit doar un element : care este distanța ? Depindea de longitudinea ce se va evidenția prin calculul gradului de meridian.

În concepția columbiană, Pămîntul era rotund, și distanța între Iberia și Catay, prin Răsărit, era foarte mare ; în schimb prin Apus, calea era mai mică, și diferența între Iberia și India, mai scurtă și mai ușor navigabilă, datorită longitudiniii care îi acorda gradul. Planul său, lipsit de originalitate și pe care îl expuse în 1484 lui Juan al II-lea al Portugaliei, oferea ciudățenia de a număra doar o singură eroare : dimensiunea ce o dădea gradului. Că Pămîntul fiind rotund și că se putea merge în Orient prin Apus, era logic ; ceea ce era de neînțeles și îndoielnic era distanța ce exista între Spania și acest Orient via Apus sau Vest.

Columb nutrea speranța de a întîlni, înainte de a ajunge în India, insule sau pămînt care să-i servească de sprijin la intervale de 24 de ore de navigație. Despre aceasta fusese asigurat de diferiți autori, și lui Columb însuși îi spusese pilotul Martin Vicente că întîlnise un lemn sculptat la 450 leghe la Apus în San Vicente, iar Pedro Correa, fratele cumnatului său, care i-a confesat că a văzut plutind pe Porto Santo un lemn sculptat și trestii groase ; apoi locuitorii insulelor Azore povesteau că atunci cînd vîntul suflă din Apus ajungeau la plajele lor ramuri ale unor specii de pini ce nu existau la ei, și chiar cadavre de oameni deosebiți ca înfățișare față de europeni, populația din Cabo de la Verga (Guineea) povesteau că au văzut plute deviate de la drumul lor de o furtună și Antonio de Leme, căsătorit în Madera, afirma că, navigînd spre Occident, întîlnise trei insule... Urmează mărturiile pilotului din Palos, Pedro de Velasco, și a unui marinar chiar din Puerto de Santa Maria care vorbeau despre niște păsări ce nu puteau veni decît din Apus și de vînturi puternice ce nu agitau marea, pentru că, fără îndoială, un pămînt o ferea din Vest.

Cu aceste indicii, cu mărturiile a diverși autori de mare autoritate care nu numai că susțineau existența unor pămînturi la Apus, dar și prin faptul că distanța pînă la ele este mică, precum și cu propriile sale experiențe, genovezul își ticluiește planul său. Plan simplu, care, dacă nu este acceptat, se datorează faptului că

Vedere generală a portului Sevilla. Tablou anonim din sec. XVI. Muzeul Americii, Madrid ● Caravelă. Sec. XV. Gravură din „Libre del Consulat" (1502)

Mapamond realizat în sec. XI de Al. Indrisi, cel mai mare geograf arab

el nu mai interesează — cazul portughezilor sau pentru că se consideră că această distanță mică pe care el o arată între Occident și Orient prin Apus, nu este chiar atît de neinsemnată. Și ceea ce oferă el nu este altceva decît noua rută pentru a se ajunge la piețele de desfacere ale mirodeniilor.

Însă, dacă nu era acesta scopul, ce urmărea el ? Pentru că Cristofor, susține Juan Manzano, pretinde în prima sa călătorie să ajungă la Cipango și Catay, însă acest Cipango al lui nu este cel al lui Toscanelli. Cipango-ul său nu este o insulă, ci o regiune a insulei Española. Cristofor Columb, prin niște informații primite cu ani în urmă de la un pilot necunoscut, cunoștea existența unor insule și a unui mare pămînt ferm (continental), pe malul opus al Mării Tenebrelor. Pentru viitorul Amiral existau două pămînturi ferme, cel de acolo și cel de aici. Cel de acolo, corespundea lui Catay-Mangi, la pămînturile Marelui Kan, al lui Marco Polo și Toscanelli, și în fața căruia se afla insula Cipango.

Cel de aici corespundea unui pămînt necunoscut descoperit de protanautul (un pilot necunoscut al legendei reluată de Fernandez de Oviedo). Secretul lui Columb constă în a cunoaște existența acestui pămînt, care îl separă de Insulele Canare 450 de leghe și de Cipango 60 sau 70 de leghe. Acest pămînt, în primitiva idee columbiană, era un apendice al Asiei, și a fost cel pe care el l-a descoperit in a treia sa călătorie (sau în a doua, dacă admitem una dintre tezele lui Manzano).

Columb, așadar, vrea să meargă in India, însă și la alt pămînt ferm de aici, necunoscut pentru europeni. Columb știa drumul spre el și distanța în leghe pînă la el. Acesta a fost secretul lui ; și asta a fost ceea ce a oferit el Regilor la Santa Fe.

Cristofor Columb sosește în Castilia în primăvara anului 1485. Din acel moment îi mai rămîneau 21 de ani de viață, dintre care va petrece șapte pe lingă Curte, luptînd pentru a obține favoarea și ajutorul regelui și al reginei pentru acceptarea proiectul său, iar ceilalți paisprezece ani îi va trăi în mod fundamental pe Marea Ocean a viselor sale. Pe unde a pătruns Columb în acest Ocean ? Palos, Sevilla sau Cádiz sînt localități arătate pentru răspunsul la această întrebare.

Las Casas spune categoric : Palos.

Memoria imediată nu s-a bucurat nici ea de o acceptare unanimă. Urmărindu-i pe Las Casas și pe Hernando Colón aceștia ne spun că el s-a îndreptat spre mănăstirea La Rábida.

Dacă în anul 1485 Columb a sosit la mănăstirea La Rábida, se crede că aceasta s-a întîmplat atunci cînd l-a cunoscut pe Marchena și că astfel Columb a intrat în contact cu Pérez, numai în 1491. Dacă a sosit acolo pentru prima dată în 1491, acesta a fost anul în care el a avut întrevederea cu prelatul și astrologul Antonio de Marchena și cu fostul confesor al reginei, călugărul Juan Pérez. Acești doi monahi sînt, pentru unii cercetători, personalități pe care viitorul Amiral îi va califica de «siguri», în timp ce pentru alți cercetători și comentatori cei doi călugări «siguri» sînt Marchena și Diego de Deza. Și încă mai există nepotriviri de date în ce privește portretul lui Marchena.

În ceea ce îi privește pe nobilii andaluzi, se susține că aceștia au fost cunoscuți de Columb în anul 1485, cînd el le-a expus planul său, dar se susține că acest eveniment s-ar fi putut produce în anul 1488, așa cum consemnează Las Casas și Hernando Colón. Pentru cei care nu admit că în 1485 Columb s-ar fi aflat la mănăstirea La Rábida, cunoașterea de către el a ducilor de Medinasidonia și Medinaceli s-a produs deci în 1488. Același lucru este opinat și de Ballestero,

care consideră exactă data anului 1485 ca marcînd prima ședere a lui Columb în La Rábida.

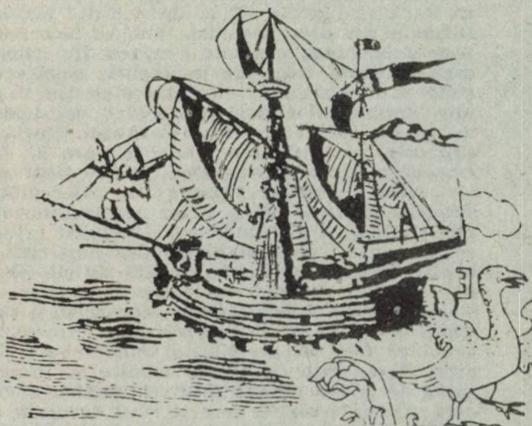
Cu ceea ce sînt într-adevăr de acord, este faptul că se fixase un prim contact la Curte, în orașul Córdoba, și întrevederea cu Regii, pe ziua de 20 ianuarie 1486, la Palatul arhiepiscopal din Alcalá de Henares. Acum încep negocierile desperate care au luat sfîrșit șapte ani mai tîrziu, și în care timp administrația castiliană (Alonso de Quintanilla) a avut grijă, nu o singură dată, de subzistența genovezului, finanțîndu-l cu diverse sume de bani.

Ideile sau planul ligurului au fost luate în considerație de un Consiliu de experți, itinerant ca și Curtea, pe care Columb o va urma îndeaproape, pînă în 1487. La prima audiență la Altețele Sale, marinarul genovez a făcut o relatare despre ce își închipuia el ; adică după spusele lui Andrés Bernáldez, Columb a expus sau a explicat proiectul său. Consiliul prezidat de călugărul Hernando de Talavera, confesor al reginei și viitor arhiepiscop de Granada, era compus din «învățați și oameni de carte și navigatori» și s-a reunit pentru prima oară la Salamanca în toamna anului 1486. Apoi la Córdoba, în primăvara anului următor, epocă în care Columb trebuie să se fi cunoscut cu Beatriz Enríquez de Arana prin vărul său Diego de Arana. Consiliul, după aprige confruntări, a respins proiectul considerat drept absurd („lipsă de concrețiune, fără îndoială, și calcule eronate privind Pămîntul") ; totodată pretențiile sale au fost considerate ca fiind exagerate. Pe de altă parte, lupta armată pentru recucerirea Granadei ducea automat la respingerea oricărei alte afaceri, care ar fi putut constitui o distragere de la această preocupare. Propunerea nu este refuzată, ci amînată. O dovadă în acest sens este că lui Columb i s-a acordat subsidii în tot cursul anului 1487, an în care este posibil ca el să fi realizat o escapadă la Sevilla, pentru ca în luna septembrie să fie văzut la Málaga, recent recucerită.

Regina Isabel. Portret de epocă.

Protectorii lui Columb au fost, în primul rînd, doi nobili andaluzi. În 1488, Columb, descurajat, se gîndește la eventualitatea de a-și oferi planul regelui Franței. Marchena, care se afla la Sevilla în funcția de custode, îl convinge să nu facă drumul pînă în Franța și să încerce o intrevedere cu don Enrique de Guzmán, duce de Medinasidonia, Grande de Spania. Întrevederea s-a dovedit a fi inutilă. Columb se adresează altui duce, cel din Medinaceli, don Luis de la Cerdo. Și acesta, care trăiește la puerto de Santa Maria, va deveni pentru genovez unul dintre cei dintîi ocrotitori ai săi în Spania. Ducele de Medinaceli ascultă planurile viitorului Amiral al Mării Ocean și se atașează acestui proiect, hotărînd să-l patroneze. Imediat Columb solicită acordul Suveranilor, însă Regina Isabel considerînd că decizia antrenează o problemă ce trebuie dusă la bun sfîrșit de către Stat, îl roagă pe genovez să mai treacă pe la Curte, timp în care ordonă tuturor autorităților regatului să ofere găzduire marinarului străin «la prețuri după posibilități» (1489).

La Curte, de unde în mod regulat primea sume de bani pentru întreținere, în timp ce i se studia și rezolva propunerea, Columb se va baza pe trei protectori deosebiți și decisivi : Alonso de Quintanilla, administrator general al Castiliei, Pedro González de Mendoza, cardinal și ar-

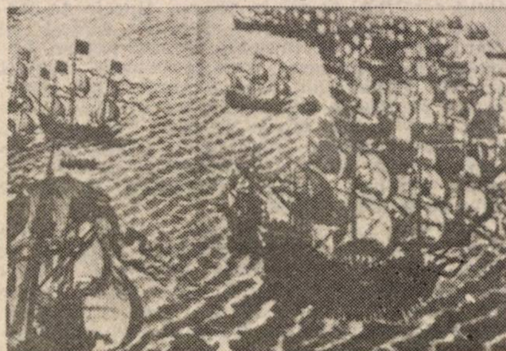
Cristofor Columb. Litografie din epoca romantică. Biblioteca Nacional Madrid

hiepiscop de Sevilla şi Toledo, şi călugărul Diego de Deza, tutore al prinţului şi viitor arhiepiscop de Sevilla. Quintanilla îl ascultă pe Columb, îl găzduieşte acasă la el şi, împreună cu Deza, îl prezintă lui González de Mendoza, care obţine ca Regii să-l primească şi să-l asculte personal. Începînd din acest moment, totul se face şi mai uşor şi mai repede pentru genovez. Din clipa în care Mendoza intervine la Regină, marinarului genovez i se născură noi speranţe pentru că primise promisiuni de susţinere a ideii sale imediat ce va lua sfîrşit cucerirea Granadei. Regina îl primeşte în localitatea Jaen, în vara lui 1489. Atmosfera de la Curte, ostilă pentru ligur pînă în clipa aceasta, începe a fi plăcută deoarece curtenii încep să se poarte binevoitor cu el. Însă cum cucerirea Granadei întîrzia, cererea lui Columb de a-şi vedea proiectul acceptat devenea un lucru tot mai dificil. Şi din nou se gîndi să plece în Franţa. Se retrase la mănăstirea La Rábida. Acolo Marchena şi călugărul Juan Pérez îl încurajează. Acesta din urmă va face tot posibilul să obţină de la Regină îngăduinţa de a i se trimite lui Columb suma de 20.000 de maravedi şi, pentru a doua oară, navigatorului îi cere să vină la ea în audienţă. Columb se înapoiază la Curte, de data aceasta întovărăşit de călugărul Juan Pérez. În decembrie 1491, ei se află în campamentul din Santa Fe, cartier general al trupelor angrenate la încercuirea Granadei. Stăpînirea musulmană agoniza. Columb îşi expune proiectul şi pretinde în schimb titluri şi diferite rente. Exista, fără îndoială, un dezechilibru între ceea ce oferea marinarul şi ceea ce reclama el în schimb. Cerea, nu mai puţin, să capete titlul de Don, să fie numit Amiral al Mării Ocean, Vicerege şi Guvernator pe viaţă a pămînturilor descoperite etc., etc. Lucru de altfel inacceptabil pentru nişte Regi care îşi propuseseră să lichideze sistemul seniorial.

Suveranii ordonă să i se spună din partea lor «Să plece într-un ceas bun». Şi Columb părăseşte campamentul din Santa Fe. Se afla deja prin Pinos Puente cînd din urmă îl ajunge un emisar regal. Regii îi ordonă să se întoarcă. Ce s-a întîmplat ? Intervenţia, din nou, a patru personaje va da un nou impuls evenimentelor. Aceştia sînt : Luis de Santángel, administrator, călugărul Diego de Deza, profesor al prinţului don Juan, mosen Juan Cabrero, ofiţer la Curtea regelui don Fernando, Călugărul Hernando de Talavera, confesor al reginei şi episcop de Avila. Deza şi Cabrero, mai ales, au influenţat pe Suveran pentru ca acesta să reia tratativele cu Columb. Santángel, după spusele lui Hernando Colón, s-a adresat Reginei spunîndu-i că se miră că ea, cu viziunea ei, cu orizontul larg pe care îl avea, refuză o întreprindere ce părea să aibă reali sorţi de izbîndă (şi în care se risca puţin) şi care va servi preaslăvirea lui Dumnezeu şi a Bisericii lui şi, fără îndoială, că posteritatea o va găsi drept grandioasă şi-i va considera pe Suverani drept magnifici şi în acelaşi timp şi generoşi pentru faptul că încurajau pe aceia care doreau să cunoască secretele Universului. Afară de aceasta, el administratorul, va procura o sumă importantă pentru a finanţa întreprinderea. Santángel i-a împrumutat pe Suverani cu 1 140 000 de maravedi (expediţia a costat vreo două milioane). Ultima hotărîre, aceea de întrerupere a convorbirilor, a fost revocată, şi Regii au sfîrşit prin a se înţelege cu ligurul şi i-au acordat tot ce dorea... în schimb i se cerea să păstreze secretul cel mai deplin asupra întregii afaceri.

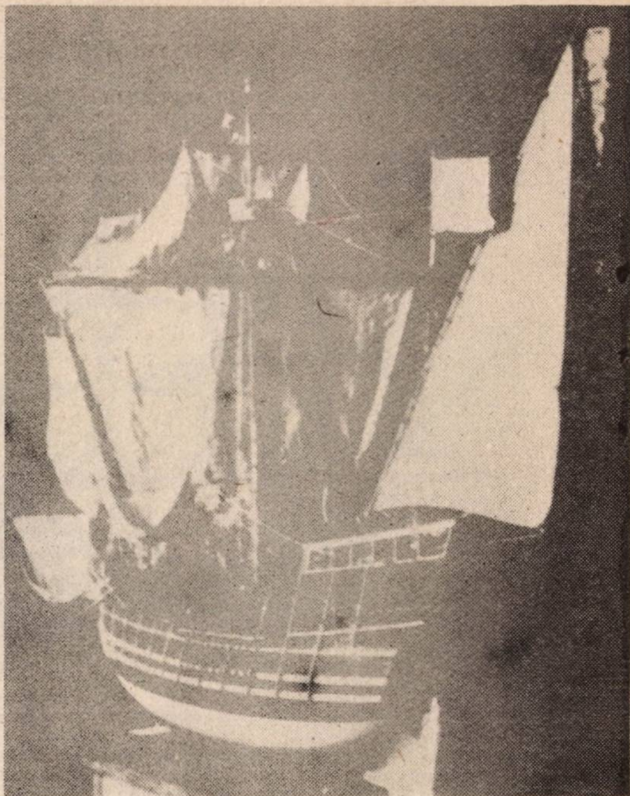
Călugărul Diego de Deza şi călugărul Hernando de Talavera au condus tratativele finale.

Talavera fusese interesat în toată această chestiune încă de la început, căci prezidase Consiliile care au studiat propunerile lui Columb. Acceptarea lui de ultim moment a fost decisivă. De ce au consimţit Regii ? Fără îndoială, pentru că el, Columb, pretinsese doar un milion de maravedi, ceea ce constituia doar o parte din costul total al întreprinderii, şi pentru că favorurile pe care le pretindea rămîneau subordonate viitoarelor descoperiri. În asemenea condiţii riscul pentru regi era minim. În schimb, dacă tot ce promitea acel străin devenea realitate, cîştigurile vor fi de-a dreptul fabuloase.

ină la urmă, curtenii și oamenii de știință au fost convinși. Regina Isabel, prietenă, protectoare și colaboratoare a străinului vizionar, a constituit în final voința supremă care a impus fiat-ul (să se facă) marei epopei, fără a fi nevoită să-și amaneteze bijuteriile, care este unul din multele mituri ce au circulat pe seama acestor podoabe ale ei. Acum venise momentul să se găsească colaboratori. Columb hotărîse ca mica sa flotă să se organizeze la Palos, unde avea cîțiva cunoscuți și prieteni, așa cum spune Las Casas. Prietenii erau călugări, iar cunoștințele lui erau cei de prin partea locului : medicul Garcia Fernández, marinarul, Pedro Vásquez, care îi povesti aventurile sale... Din nou călugării din La Rábida vor desfășura o activitate prodigioasă. Ei îl prezintă pe acest «ins oarecare» Columb, ce era total necunoscut și lipsit de prestigiu oamenilor mării, familiei Pinzón. ce constituia un întreg clan, cu mare influență în zonă. Și odată cu neamul Pinzón din Palos, i se vor alătura și membrii familiei Niño din Moguer. Nu a fost ușor să se obțină colaborarea unui număr de aproape o sută de oameni care au sfîrșit prin a urma sfaturile lui Martín Alonso Pinzón. Nu a fost ușor, în primul rînd, pentru că Columb venise cu un ordin prin care Regii obligau primăria din Palos să-i pună la dispoziție, sub formă de împrumut, pe timp de douăsprezece luni, două caravele, în virtutea unor delicte comise în acest port. În ziua de miercuri 23 mai 1492 Columb, în compania călugărului Juan Peréz, a autorităților din Palos și a cîtorva martori, a făcut cunoscut Ordinul Regal. Ceva asemănător s-a repetat și la Moguer. Corăbiile sînt astfel obținute, însă lipsesc oamenii. Nimeni nu avea de gînd să se înroleze în ceea ce ei numeau o himeră. Și e limpede că nimeni nu cunoaște ținta și intențiile lui Columb, pe care acesta le păstra în taină. Cu toții gîndeau că la Vestul Atlanticului nu există nici un țărm. Martin Alonso Pinzón va fi prezentat genovezului de către părintele Marchena. El va fi cel care va sparge gheața ostilității. Bărbat înțelept, curajos, bogat și puternic, el se bucura de o mare trecere în acele locuri. Hotărîrea lui de a colabora se poate datora și faptului că Cristofor Columb îi spusese că intenționa să ajungă la Cipango și în Indii, și pentru că îi promisese, conform unor martori, să împartă cu el cîștigurile. Adevărul este că, după Pinzón, s-au înrolat frații acestuia (Vicente Yañéz și Francisco Martin), precum și prietenii cărora le transmisese entuziasmul lui. Alături de frații Pinzón se va afla clanul Niño din Moguer, fideli întotdeauna lui Columb. Alături dn această familie, în aventură au mai pornit : Juan, proprietar și căpitan al caravelei La Niña. Peralonso, 24 de ani, pilot al caravelei Santa Maria; și Francisco, 19 ani, care s-a îmbarcat ca mus. Cu o situație socială și economică similară Pinzónilor, membrii familiei Niño trebuiră să fie la fel de hotărîți în clipa formării echipajului. Exact pe ziua de 23 iunie începuse înrolarea marinarilor și a echipajelor flotilei, desigur, cu toții, străini destinului eroic pe care i l-ar fi putut rezerva istoria. Din păcate nu se cunosc numele tuturor celor îmbarcați pe corăbii, deoarece numele lui Columb, căpitan cu o strălucire cu totul singulară îi va eclipsa oarecum pe toți, și asta pe nedrept.

Macheta unei caravele spaniole (Muzeul naval Madrid)

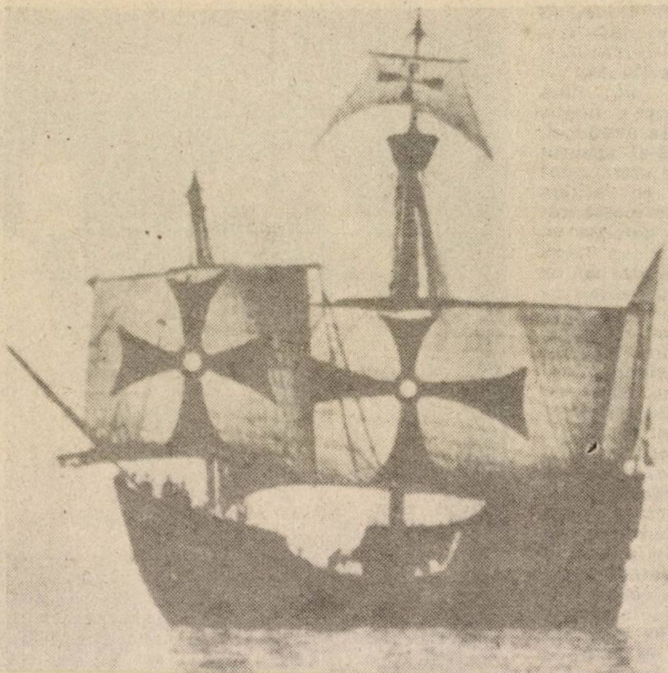
Treizeci și nouă dintre ei nu se vor mai reîntoarce niciodată acasă.

eocamdată este cu totul imposibil să oferi adevărata imagine a corăbiilor care au luat parte la marea descoperire. Orice desen care s-ar face poartă cu sine un procent de supoziții și aproximații. Cunoaștem doar ceva despre velatura lor, ceva despre capacitatea lor. Mai știm că era vorba de o navă și două caravele.

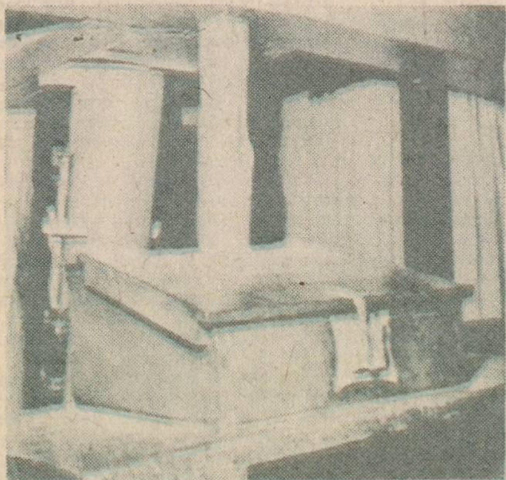
Prin navă se înțelegea o corabie de comerț cu bord înalt, robustă, grea, lentă și care se folosea exclusiv cu pînze. Capacitatea ei oscila între 100 și 200 de tone. În mod obișnuit, construirea acestui tip de nave se făcea în nordul Spaniei. Columb o pomenește drept navă pe Santa Maria, de nu mai puțin de optzeci și una de ori, și numai de două ori o numește caravelă. Tachelajul ei, citat integral în Jurnalul lui Columb, arată că era într-adevăr o navă.

Caravela era o corabie de origină arabă, acel carabo, pe care portughezii au adaptat-o condițiilor din Atlantic. Corpul corăbiei, ușor, de formă alungită și dotată cu tachelaj latin, oferea condiții potrivite pentru a naviga în volte. La proră îi lipsea teuga. Etimologic, carabela în spaniolă sau caravela în portugheză, este un diminutiv de la cárabo. Caravelele întrebuințate de lusitani erau, la origine, de vreo 25 de metri

O reproducere a caravelei Santa Maria construită de guvernul spaniol cu ocazia serbărilor comemorative prilejuite de cele patru centenare ale descoperirii Americii

lungime, cu o capacitate de 60 de tone, şi posedau două sau trei catarge cu vele latine, bune pentru a naviga în lupta cu vînturile. Construcția oferă tradiționala proporție de unu, doi, trei, adică, unu de lărgime, două de chilă, şi trei de lungime de punte. De-a lungul secolului al XV-lea, portughezii au perfecționat-o mult şi nu au permis ca secretul construcţiei să treacă în altă ţară. Însă andaluzii au copiat-o după ochi şi au dat viață caravelei andaluze, ce apare pictată pe harta lui Juan de la Cosa. Lusitanii, cu

Reconstituirea unei „cabine" de pe Santa Maria, nava amiral a lui Cristofor Columb

experienţa navigaţiei, şi-au dat seama că velatura latină era periculoasă atunci cînd vînturile erau puternice şi au situat pe catargul trinchet o pînză rotundă. La Pinta şi La Niña aveau pînze rotunde pe catargul trinchet şi pe catargul cel mare. Aceste pînze rotunde sau pătrate se justifică prin aceea că în dreptul insulelor Canare predominau vînturile puternice şi corăbiile erau pur şi simplu tîrîte sau împinse : pînza latină căpăta importanță atunci cînd navigaţia se făcea în direcţia vîntului.

Capacitatea, exprimată în tone sau butoaie, cere o explicaţie.

În anul 1492 tonaj însemna capacitatea cubică a unei corăbii în butoaie de vin ; ceea ce încărca o corabie sub puntea ei se exprima în butoaie sau tone, echivalente în volumul a două butoaie de vin (=968 litri, apropae 1 000 kilograme).

Ignorăm numărul exact al oamenilor care l-au întovărăşit pe Columb în prima sa călătorie. Călugărul Bartolomé de Las Casas şi Hernando Colón ne dau cifra de 90, în timp ce Gonzalo Fernández de Oviedo indică cea de 120. Prin răspunderea şi capacitatea lor profesională, printre ei se evidenţiază un grup care începe de la piloţi pînă la interpreţi. Pilotul sau căpitanul conducea corabia ; pilotul era cel însărcinat cu fixarea rutei, avînd în grija lui, mai ales, hărţile, astrolabul, busola, cadranul, clepsidra şi sonda. Ca locotenent al căpitanului figura contrapilotul, ce urma ordinele superiorului său şi ale pilotului şi repartiza munca de abordaj. Grefierul era însărcinat cu întocmirea actelor asupra descoperirilor şi luărilor în posesiune a teritoriilor, şi cu tot ce se încărca şi descărca din

corabie. Pentru pedepsirea delincvenţilor se afla printre ei un agent de poliţie. Supraveghetorul ţinea socotelile, cambuzierul era responsabil cu alimentele, apa, vinul, cu menţinerea focului şi cu mucăritul felinarelor. Tîmplarul era răspunzător de tot ce depindea de profesiunea sa, precum şi de pompa de evacuat apa, aceasta împreună cu călăfătuitorul, care avea drept însărcinare să urmărească etanşeitatea corpului navei şi a magaziilor. Dogarul avea grijă de butoaie. În această călătorie mergea un interpret, Luis de Torres, evreu convertit, ce cunoştea limbile ebraică, arabă şi arameica, limbi ce se bănuia că vor fi utile în Cipango sau în India.

În prima călătorie nu a participat nici un om al bisericii, ea fiind concepută foarte simplu ca o expediţie de descoperire. Columb mergea la Cipango şi în ţara Marelui Kan şi nu intenţiona să manifeste pretenţii evanghelizatoare, cu toate că exista o anumită nuanţă religioasă în preambulul din Jurnal şi în scrisoarea către Kan. Nu era necesar un personal religios deoarece pentru serviciul de bord marinarii obişnuiau să oficieze singuri rugăciunile. În a doua călătorie columbiană s-au îmbarcat, într-adevăr, feţe religioase pentru a satisface nevoile colonizatorilor ce se deplasau în Lumea Nouă şi pentru a pune în mers procesul evanghelizator în acord cu exigenţele papale la acordarea bulelor de donaţie.

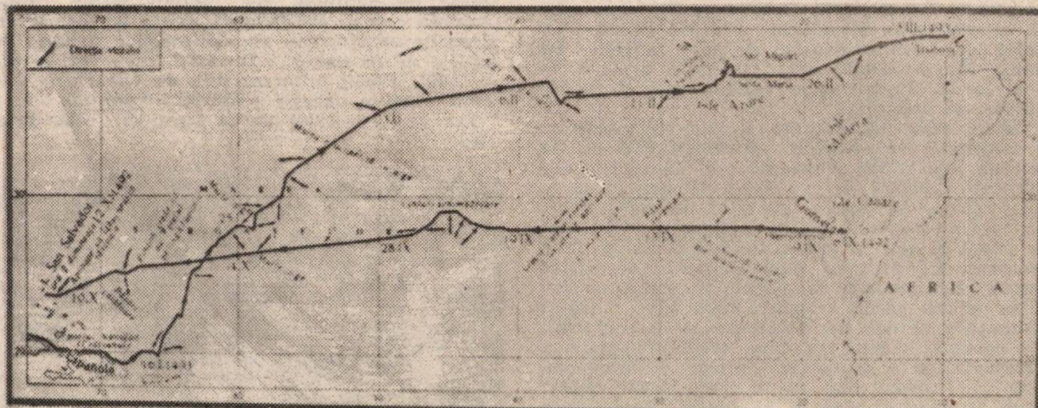
Costul total al întreprinderii a fost de vreo două milioane de maravedi, din care 250 000 pentru plata soldelor. O parte a fost plătită drept avans. Căpitanii şi piloţii au încasat 2 000 de maravedi pe lună; marinarii 1 000; muşii sau pajii 660. Pe atunci o vacă costa 2 000 de maravedi şi o fanega (56 kg) de grîu 73 maravedi.

echipajele corăbiilor nu străluceau prin nici o uniformă mai deosebită. Fiecare se îmbrăca după gustul lui, la fel cum se va întîmpla mai tîrziu în armatele conchistadorilor reprezentate uneori anacronic cu îmbrăcăminte luxoasă la tropice. Obiectele de îmbrăcăminte mai obişnuite erau boneta de lînă roşie cu dungi albastre, cuşma cu apărători pentru urechi sau bonetă cu cozoroc în faţă, nădragii cu şliţuri, mantaua cu glugă, bluza de lînă şi, mai ales, pardesiul, sau pelerina scurtă din stofă cenuşie. Columb se îmbrăca cu această haină şi deseori era confundat cu un preot. De altfel, obişnuia să citească o carte de rugăciuni, ca şi cum era un adevărat călugăr sau preot.

Condiţiile de trai pe bord, cînd încă nu se descoperise hamacul, invenţie a indienilor antilezi, erau incomode. Căpitanii aveau deobicei o încăpere înaltă la pupă, în cazul în care corabia era înzestrată cu aşa ceva. Ofiţerii dor-

Columb. Tablou de epocă

Prima călătorie a lui Cristofor Columb

„Colon înaintea lui Fernando Catolicul". Desen de Francisco Ricci. (Biblioteca Nacional, Madrid)

meau pe rogojini și saltele, pe punte, sau în cambuză sau în vreo cantină din cală. Marinarii se ghemuiau în orice colț de pe punte sau în teugă. Proviziile fiecăruia om din ehipaj erau păstrate în cufere sau lădițe.

Corăbiile, înainte de pornire și în decurs de mai multe săptămîni, au fost verificate, condiționate și aprovizionate. Pe bord au fost urcate tunuri-bombarde, tunuri-falconet, tunuri-espingarde, arbalete, platoșe, chivăre de armură, scuturi rotunde, scuturi mari, lăncii, spade, astrolabe, cadrane, clepsidre de nisip, sonde de recunoaștere a adîncimii apei, drapele, felinare, butoaie, îmbrăcăminte, provizii, cazane, covate, farfurii de lemn, străchini de pămînt, cuțite, pahare, confecționate din coarne, pentru apă etc.

Viața pe bord era dirijată de clepsidră sau ceas cu nisip, și de gărzi. Fiecare clepsidră dura jumătate de oră; și fiecare gardă, opt clepsidre. Un mus, de fiecare gardă, avea grijă să răstoarne clepsidra. Fiecare gardă, de patru ore, era controlată de un ofițer. Pe Santa Maria gărzile erau fixate la orele 3, la 7 și la 11. Pentru a se verifica ora se întrebuința un nocturlab.

Zorile erau salutate de un mus de gardă cu o cantilenă care glăsuia: «Binecuvîntată să fie lumina / și Sfînta Veracruz / și Domnul Adevărului», urmată de un Tatăl Nostru și de o Ave Maria. La apusul soarelui, întregul echipaj cînta împreună Salve Regina. O santinelă la proră și alta la gabie alertau la orice mic incident, iar în acest timp căpitanul și pilotul aveau grijă de ruta de urmat. La ora 3 se stabilea prima gardă, atunci cînd își luau sfîrșit obligațiile zilnice de curățenie și de reparații ale corăbiei. Acum era clipa grijii personale, a curățeniei și a spălatului rufelor. Columb indică în Jurnalul său că în două ocazii marinarii au sărit în apă și au înotat. Pentru necesitățile fiziologice existau niște scaune atîrnate la proră și la pupă și niște scînduri cu găuri, denumite beques (latrine).

Proviziile în scop de alimentație erau compuse din apă, untdelemn, vin, oțet, pîine sub formă de pesmet sau biscuiți, slănină, năut, linte, bob, pește sărat, miere, migdale, stafide etc. Micul dejun putea consta dintr-un pesmet, un cățel de usturoi, brînză, sardele marinate. În timpul zilei se realiza o singură mîncare caldă, în jurul orelor 11, preparată de musi. Este de presupus că ofițerii mîncau așezați la masă, marinarii însă în orice parte a corabiei. Focul era stins la ora 7 seara, la începutul gărzii a doua.

lotila menită descoperirilor epocale de pămînturi ridică ancora din Palos în zorii zilei de 3 august. Această călătorie a avut 6 etape principale : de la Palos la Insulele Canare, de la 3 la 9 august ; de la Insulele Canare la Insulele Bahamas sau Lucayas, de la 8 septembrie la 12 octombrie 1492 ; de la Insulele Bahamas la insula La Española, trecînd prin Cuba, de la 12 octombrie la 16 ianuarie, 1493 ; de la Española la insulele Azore, de la 16 ianuarie la 17 februaire, 1493, acum numai cu două caravale ; de la Insulele Azore la Lisabona, de la 24 februarie la 4 martie, doar cu o singură caravelă, La Niña, în timp ce La Pinta acosta în Galicia ; de la Lisabona la Palos, de la 13 martie la 2 aprilie 1493.

Columb a redactat un Jurnal, unul din documentele cele mai fantastice cunoscute în istorie, și cu acest Jurnal Columb a mers mai departe cu inscrisurile sale decît ar putea fi un obișnuit caiet de habitaclu. Originalul acestui Jurnal, înmînat Regilor Catolici, s-a pierdut, însă avem (la Biblioteca Națională din Madrid) o amplă relatare, făcută de părintele Las Casas. Lectura ei este fascinantă.

Urmărind notațiile zilnice ale lui Columb trăim aventura acelor bărbați care au pornit la drum în necunoscut. Simțim împreună cu ei teama față de marea de ierburi (Marea Sargasselor), apoi nemulțumirea lor de a fi navigat mai mult decît li s-a promis. Auzim strigătele anunțînd imaginar „Pămînt"; ne cuprinde neliniștea cînd pe bord se aud amenințările de răzvrătire ; și îl vedem pe Martín Alonso Pinzón cînd intervine decisiv pentru a calma navigatorii a căror stare sufletească, cuprinsă de neliniște, nu anunța nimic bun. (Aceștia cereau schimbarea rutei). Ne urmăresc glasurile zbuciumate ale santinelelor strigînd în noapte de pe gabie : «Îl vezi ?, nu-l vezi ?» Și, în final, glasul puternic plin de bucurie și repetat pînă la obsesie «Pămînt ! Pămînt... !».

Era în zorii zilei de 11 spre 12 octombrie 1492.

„Columb și echipajul caravelei Santa Maria în clipa în care au văzut pămînt."
Desen de M. Castellano (1873)

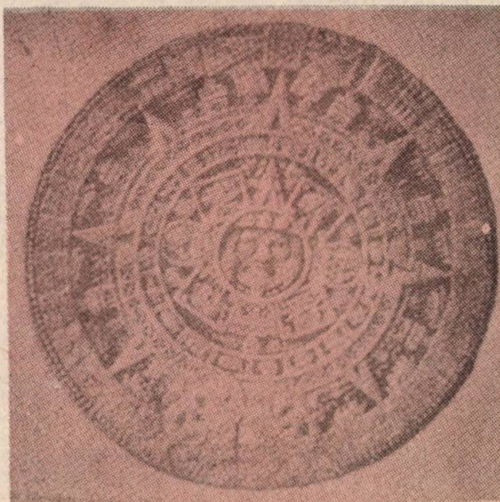
Cu pînzele coborîte — afară pe vela mare — navele s-au apropiat, la răsăritul soarelui, de pămîntul abia întrevăzut în zorii acelei zile. Era una din insulele denumite apoi Bahamas sau Lucayas. Dar care? S-a vorbit de Watling, Gran Turk, Cat, Rum Cay, Samana Cay și Mayaguana.

miralul — acum are acest grad — a intrat în drepturile sale cu toată solemnitatea. Și a început să împartă generos bonete roșii, coliere cu mărgele de sticlă, clopoței și o mie de nimicuri... Indigenii îi răsplăteau cu papagali, lăncii mici și alte lucruri... Sute de insulițe — nu știau lucrul acesta — pline cu verdeață și plăcute, erau răspîndite prin apele acelea albastre asupra cărora Columb, fericit, a început să viseze paradise și să urmărească cipangi și catay. La două zile, și după ce a explorat San Salvador, descoperitorul hotărăște că trebuie să continue navigația în căutarea Japoniei.

Primul Amiral al Mării Ocean a început să creadă pe atunci — cu ideile sale preconcepute — că pămînturile întîlnite de el erau asiatice, pentru care motiv în ziua de 17 octombrie vorbește în Jurnal despre indieni și despre India. De aici, graba lui de a se întoarce, pentru a anunța că «a găsit ceea ce căuta» (9 ianuarie 1493).

Descoperitorii au dat de o natură și de niște ființe umane care au obiceiuri și moduri de trai originale și proprii. Pentru a intra în legătură cu această realitate, Columb adusese cu el un interpret, căruia nu i-a servit nici ebraica, nici arameica și nici araba. Și au fost nevoiți să se înțeleagă cu indigenii prin semne: «Mîinile serveau de limbi», spune Las Casas. Însă nu întotdeauna înțelegerea a fost corectă fapt care a făcut să se nască și nenumărate neînțelegeri.

„Spaniolii descoperă Lumea Nouă." Gravură de Bry. (sec. XVI)

descoperitorii au dat nume vechi, la tot ce era nou. Astfel au denumit almadías (cuvînt arab), ambarcațiunile care mai tîrziu au aflat că se numesc canoe ; și mai înainte de a cunoaște cuvîntul cacique au denumit regi pe seniorii indigeni. Astfel ei au botezat porumbul panizo, acesta numindu-se tot așa și astăzi în provinciile La Mancha și Aragón. Pentru a nu se rătăci în noua geografie, descoperitorii au botezat cu toponime familiare peisajele Lumii Noi. Columb evocă în Jurnalul său pămînturile Castiliei, grădinile de zarzavat din Valencia, lunca din Granada, cîmpia Córdobei, fluviul din Sevilla... și tot așa una dintre insule se va numi Española.

Lumea lui Columb nu era aceea pe care el o vedea cu ochii săi, ci aceea pe care el și-o imaginase în acord cu Ptolemeu și cu Pierre d'Ailly. Ante-ilha, sau insula Anterioară, pe care cartografia medievală o situa în Atlantic, a căpătat un plural la fel ca Insulele Canare, ca Insulele Azore sau Insulele Baleare, și astfel au devenit Insulele Antile. În prima călătorie Columb crezu că vede sirene (erau lamantine) și a identificat insula Mantinino locuită numai de femei, după afirmația indienilor, cu țara Amazoanelor din lumea clasică.

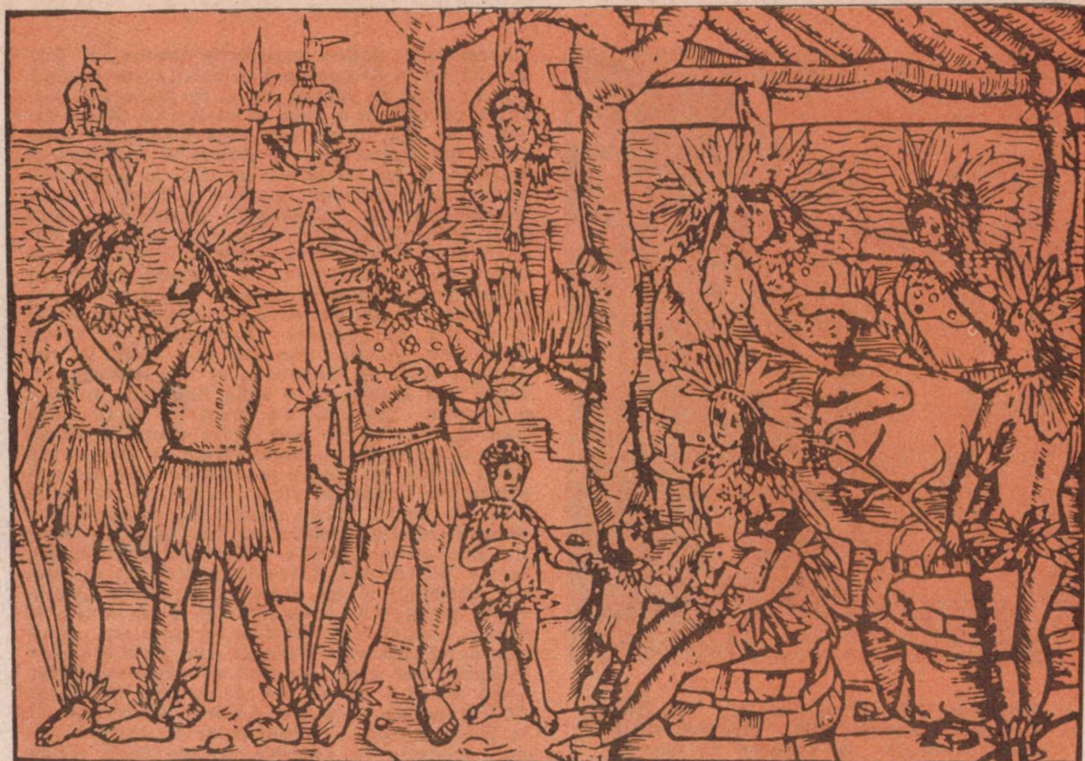
La înapoiere, Columb, redactează o Scrisoare pe care a adresat-o Regilor, administratorului general Luis de Santángel, și vistiernicului Gabriel Sánchez, în care Amiralul Mării Ocean rezuma experiența sa americană (pentru el asiatică) și tot ceea ce îi sugerase această călătorie.

Din conținutul ei, desprindem modul în care Columb prezintă luările în posesie ; el enumeră numele noi ce au fost date insulelor și etalează ideea sa că se găsește în Catay cînd el se afla de fapt în Cuba (Juana). Apoi face o descriere hiperbolică a peisajului, a pămîntului, spunînd că există munți foarte înalți, unde «există multe mine de metale» (nu a putut dovedi), rîurile sînt în număr mare, de asemenea, păsările, fructele, ierburile, pădurile de pini, miere, mirodenii, și «mine mari de aur și de metale...». Nu încape îndoială că amiralul exagerează și chiar minte sau, cel puțin, tace asupra a tot ce este negativ, oferind o imagine idilică și atrăgătoare. Înșiși indienii, care nu cunosc fierul și nici oțelul, sînt generoși, bine dispuși, de «statură frumoasă». Citează comerțul de troc ce se face cu ei în schimbul unor fleacuri, face aluzie la posibilitatea de convertire, căci la ei nu există secte și nici idolatrie ; se referă la ideea de divinitate pe care indianul o are despre spaniol ; descrie și inserează cuvîntul canoe (primul americanism) ; se referă din nou la Cuba (Juana) ca fiind tot atît de mare ca și Anglia și Scoția împreună, și la Española cu un perimetru mai mare decît distanța ce există între orașele noastre spaniole Colliure și Fuenterrabía. Semnalează că în insula aceasta a luat în posesiune un sat mare pe care l-a numit Navidad : în felul acesta trece sub tăcere naufragiul suferit și rațiunea acestui fort Navidad. Interesante sînt și unele inserții etnologice prezente în această Scrisoare, unde capătă relief puterea de observație a Amiralului Mării Ocean, el remarcă diferența dintre caribi și ceilalți indigeni.

Finalizînd, și ca o concluzie la Scrisoare, Columb consacră cîteva rînduri tratării aspectului economic și, cu aceeași euforie și exagerare inițiale, promite regilor «aur atît cît aveți nevoie», mirodenii și bumbac «atît cît altețele voastre dispuneți să încarc», saciz (pe care l-a confundat cu rășina de mastic pe care o văzuse la Quío), rubarbă, scorțișoară și de asemenea sclavi «cît dispuneți să încarc...». Și «alte o mie de lucruri de substanță ce voi izbuti, ce au izbutit oamenii pe care i-am lăsat acolo, pentru că eu nu mi-am reținut nici o bucățică...».

Cu o încîntare oarecum triumfalistă sau providențialistă el subliniază în scrisoarea sa că întreaga Creștinătate trebuie să sărbătorească cele întîmplate prin festivități și rugăciuni, deoarece nu numai că se va obține ca multe popoare să primească credința catolică, ci se vor obține și nenumărate bunuri materiale, căci «toți creștinii vor avea aici ușurare și cîștig».

Prima reprezentare a indigenilor din Lumea Nouă. Gravură publicată la Augsburg între 1497 şi 1504. Muzeul Britanic, Londra

În această Scrisoare America apare ca un loc de refugiu. Idee pe care o putem împleti cu utopia lui Campanella şi Francis Bacon şi a lui Thomas Morus, şi cu încercările ulterioare ale lui Vasco de Quiroga în Mexic. America este un paradis, o natură virgină, cu locuitori naivi şi mari bogăţii, unde omul obosit al Europei poate găsi un loc nou. Idealizarea Lumii Noi, concepţie paradisiacă a lumii americane (să nu uităm descoperirea Paradisului de către Columb în a treia sa călătorie), bunătatea indigenului care va deveni bunul sălbatic al secolului al XVIII-lea, îşi are deja germenul în această primă Scrisoare din America şi despre America.

Prin Tratatul Alcaçovas-Toledo (1479—1480) Portugalia îi rezervase Castiliei o parte neinsemnată din Atlantic, recunoscîndu-i doar posesiunea Insulelor Canare şi Santa Cruz de Mar Pequeña, iar ei îşi rezervase celelalte arhipelaguri şi monopolul navigaţiei spre Guineea. Statu quo-ul este însă anulat în 1492 cînd Columb întîlneşte pămîntul spre Vest. Juan al II-lea al Portugaliei se alarmează cînd Columb, la Valparaiso, îi comunică, înaintea Regilor Catolici, că se putea ajunge în India — deja se ajunsese — şi prin alte rute decît cele rezervate Portugaliei. Situaţia fixată pentru Atlantic în 1479—1480 trebuia să se modifice acum din nou.

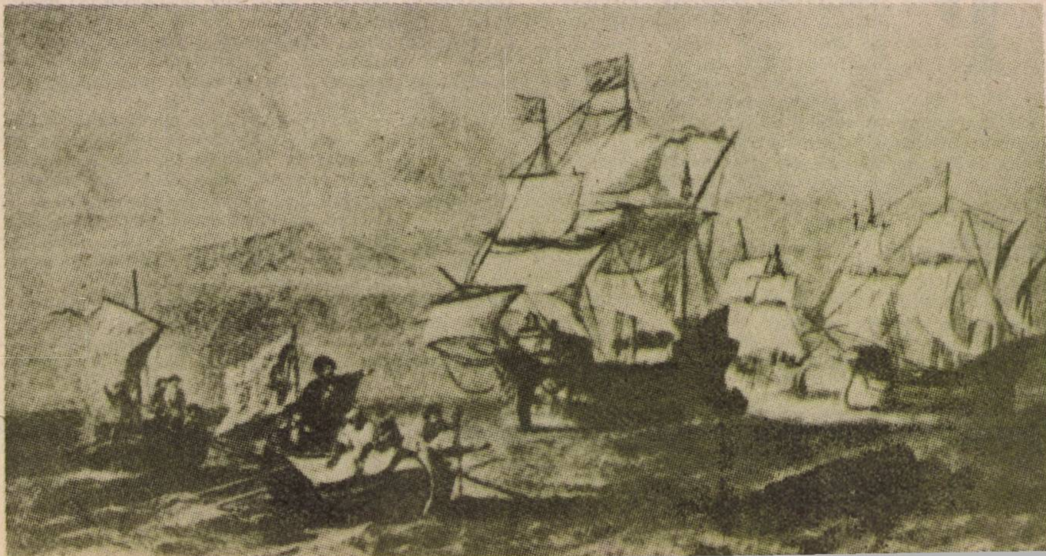
Regii Catolici s-au pus repede în mişcare pentru a obţine de la Papa o bulă de donaţie în ziua următoare a dat un al doilea Inter şi alta de demarcare a zonelor de expansiune. La fel cum făcură portughezii în Africa, cerînd sancţionarea pentru drepturile lor asupra pămînturilor descoperite. Castilia cerea acum şi ea, un sprijin papal. Era invocată valabilitatea teoriei lui Enrique de Sausa, episcop de Ostia, care susţinuse că Papii primiră jurisdicţia delegată de Hristos, şi cum acesta era stăpîn al lumii, în consecinţă şi papa era dominus orbis. Mulţumită faptului că Papa era spaniol (cancelarul curţii pontificale era şi el spaniol) şi a abilităţii unuia din membrii ambasadei castiliene — Bernardino López de Carvajal —, bulele au fost extinse şi chiar antedatate cu repeziciune de către Curie. Pe ziua de 3.V.1493, papalitatea a emis scurtul Inter coetera, oferind Castiliei ceea ce descoperise Columb ; şi în ziua următoare a dat un al doilea Inter coetera, insistînd asupra faptului că pămînturile descoperite şi cele ce se vor descoperi prin navigarea spre vest sau spre sud, spre India sau spre altă parte a lumii, dacă ele se situează dincolo de linia — sugerată de Columb — care de la pol la pol, trece pe la 100 leghe la Vest de insulele Azore vor aparţine Castiliei. Aceasta a invocat întotdeauna numita bulă de donaţie (care fixa sfere de influenţă, însă nu împărţea lumea) ca titlu de bază a luării în

Cristofor Columb se desparte de Regii Catolici (3 august 1492). Gravură fantezistă publicată de Teodoro de Bry în faimoasa sa lucrare „Călătorie în Indii" (1601)

stăpînire a Americii, cu toate că dreptul apartenenței se năștea în mod real din simplul fapt al descoperirii, așa cum s-a demonstrat la Tordesillas, și totul pentru că Portugalia nu a acceptat hotărîrea papală și s-a încăpățînat la o interpretare arbitrară a Tratatului de la Alcaçovas. Teza portugheză afirma că putea să aparțină Castiliei doar pămînturi descoperite la o latitudine egală sau superioară celei a insulelor Canare, și sugera o paralelă tranșantă : cea ce se afla la Nord de ea, pentru Castilia ; ceea ce se afla la Sud, pentru Portugalia. Pentru Castilia zona rezervată Portugaliei la Alcaçovas era aceea care pornea de la paralela Insulelor Canare către Guineea. Restul, inclusiv Vestul, era res nullius. Soliile la ambele Curți se multiplicau, căutînd o înțelegere, adică, o reinterpretare, pentru satisfacția tuturor, a Tratatului de la Alcaçovas și a bulei Inter coetera. Cu noi bule în posesia lor și cu fapte noi (Columb pornise în a doua sa călătorie), Regii Catolici au vrut să-și întărească poziția în polemica care, simultan, se ducea la Lisabona și Barcelona. La începutul lui 1494, și mulțumită bunăvoinței ambelor Coroane, a început să se discute formule acceptabile pentru cele două părți. Întruniți la Tordesillas reprezentanții Portugaliei și ai Spaniei au semnat, în sfîrșit, Tratatele de la Tordesillas. Și spunem tratate, la plural, pentru că acordurile au fost două : unul, cu privire la Nordul Africii, conform căruia regatul Fez va aparține Portugaliei și regatul Tremecén pentru Castilia, cu limită la rîul Mulaya (însă la Tremecén se mai adaugă cetățile din Melilla și o zonă limitrofă, precum și Cazaza). Totodată s-a căzut de acord ca la Sud de Fez să se lase drept zonă de litigiu fișia cuprinsă între Capul Aguer și Messa. Celălalt tratat, cu privire la Atlantic, fixa un meridian de împărțire situat la 370 de leghe la Vest de Capul Verde, rămînind emisfera occidentală pentru Castilia iar cea orientală pentru Portugalia. Castilia și Portugalia se obligau să nu întreprindă descoperiri decît în emisferele atribuite și să cedeze una alteia pămînturile descoperite involuntar de o parte sau de alta a acestei linii. Castilia, se înțelege, rămînea autorizată să navigheze prin emisfera portugheză, însă fără a se opri și a face explorări. Dacă punctul de plecare de la cele 370 leghe de Tordesillas ar fi fost Azorele, ca în cazul de la Inter coetera, Portugalia ar fi cîștigat mai mult teritoriu în America de Sud decît cel pe care il cîștigase. Însă punctul de plecare se afla mai la Est, în Insulele Capului Verde. Chiar așa fiind, nu s-a ținut seama de limită, după cum arată faptul că ea — Portugalia — a pătruns în Brazilia, și întreaga problematică care s-a ivit la Rio de la Plata s-a prelungit pînă în secolele XVIII și XIX de-a lungul unor dispute și litigii în care Portugalia sau Brazilia obțineau avantaje.

Cu cea mai mare grabă s-a pregătit cea de a doua călătorie a lui Columb. Cele întîmplate în această expediție le cunoaștem dintr-o scrisoare pe care medicul Alvarez Chanca a adresat-o Primăriei din Sevilla (Andrés Bernáldez o va folosi integral), și a alteia, scrisă de genovezul Miguel Cúneo, precum și din Istoria

lui Hernando Colón, care s-a servit la întocmirea ei şi de pierdutul Jurnal al tatălui său.

În această călătorie Columb va demonstra că ceea ce a întîlnit în 1492—1493 era India sau insulele situate în faţa Asiei, în Apusul căreia se afla pămîntul ferm (continental) al Marelui Kan, la o depărtare de 375 leghe de Cipango. Trebuia apoi căutată strîmtoarea maritimă spre Oceanul Indian ce s-ar afla la Sud. Din punct de vedere statal, obiectivul consta în recunoaşterea noilor pămînturi pentru a evita ca Portugalia să încerce să le supună şi să se înceapă evanghelizarea şi colonizarea lor.

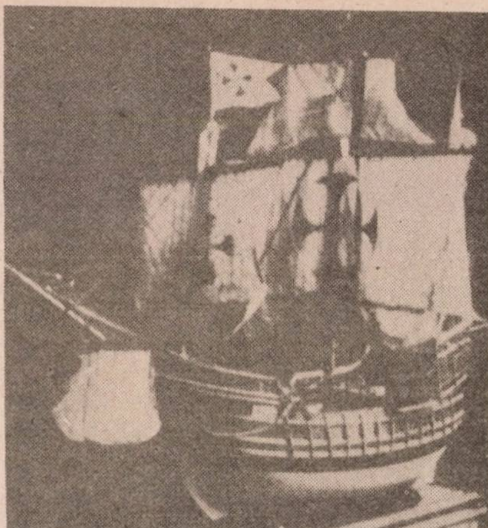
Palos era un port mic pentru amploarea pregătirilor ce se prevedeau, din care motiv au fost alese Sevilla şi Cádiz. Pe cele şaptesprezece corăbii s-au urcat o mie cinci sute de oameni, cai, seminţe, unelte agricole etc., toate acestea mulţumită instrucţiunilor ce au circulat pe la toate autorităţile andaluze solicitate să colaboreze.

Flota a luat ruta Insulelor Canare, şi a întîrziat cinci zile pînă să sosească aici. Ei au acostat în Gran Canaria şi în insula Gomera pentru a îmbarca provizii proaspete şi porci care mai tîrziu se vor înmulţi extraordinar. Din insula Hiero, Columb ordonă să se navigheze Vest la cvarta S.V. căci nu doreau să meargă direct la Española, ci să întîlnească insulele despre care indienii din insula Bahia de las Flechas sau Samaná îi spuseseră că se aflau mai la est (Carib şi Matinino). El aducea bulele papale care îi permiteau să navigheze liber prin Ocean, fără a ţine seama de Tratatul de la Alcaçovas. Pînă la Antilele mici au navigat douăzeci şi una de zile, parcurgînd vreo 750 sau 800 de leghe. Descoperiră în acest fel drumul cel mai uşor pentru a merge în Lumea Nouă. În viitor aceasta va fi ruta principală, direcţia vînturilor alizee.

tinerariul stabilit pe direcţia Vestului cvarta S.V., aşa cum observa Morison, trebuia să-l conducă în nordul Antilelor mici. Cu toate acestea, Columb nu a pătruns prin Nord poate din cauză că întrebuinţa un compas flamand ajustat pentru a arăta jumătate cvartă de variaţie la Est. El a acţionat potrivit cu planul său de a întîlni insulele Carib şi Matinino. Această ultimă insulă — aşa cum spune în Jurnal şi în Scrisoarea care îşi anunţă descoperirea — era prima, pornind din Spania spre Indii. Cum a ştiut-o încă din ianuarie 1493?

Pe ziua de 3 noiembrie, într-o duminică, au zărit Dominica, numită de indieni Caire. Apoi au continuat drumul spre Santa Maria, Galante, Guadelupe, Deseada... Aici deja ne lovim de o problemă. Cînd au văzut Deseada? Alice Gould şi Juan Manzano susţin că a fost prima insulă zărită, şi de aici numele ei (deseada= dorită). În Guadelupe, din vina unui grup de spanioli ce s-au rătăcit pe insulă, au rămas mai mult de o săptămînă. Cu acest prilej descoperă ananasul, cartoful, maniocul. Acolo au găsit resturile unei nave europene, împinse, fără îndoială, de curentul ecuatorial, tocmai de pe ţărmurile Africii, şi au învăţat să deosebească pe un araucan de un carib, căci aceştia din urmă îşi încingeau picioarele şi mai jos de genunchi cu bumbac şi îşi mîncau duşmanii pe care îi castrau şi îi îngrăşau.

Model de caravelă spaniolă (Muzeul naval Madrid) ● Sevilla, centrul relaţiilor cu America pe vremea lui Columb

Cînd pe data de 10 noiembrie marinarii părăsesc Guadelupe, ei zăresc spre Nord o insulă mare pe care Pedro Mártir, singurul cronicar care se referă la ea, a denumit-o Matinino şi pe care Manzano o identifică cu lobul oriental al Guadelupei. Călătoria s-a continuat spre Once Mil Virgenes (unsprezece mii de fecioare) — care de fapt sînt numai patruzeci şi şapte — atenţia lui Alvarez Chanca şi a altor tovarăşi fiind atrasă de uşurinţa cu care Columb naviga prin apele acestea. În ziua de 17 noiembrie ei au descoperit Vieques, pe care Columb a denumit-o Graciosa, în onoarea mamei prietenului său Alejandro Geraldini, iar în ziua de 19 matelotii zăresc o insulă mare pe care indigenii o porecleau Borinquen, Buriquen, sau Borinquen.

În ziua de 25 noiembrie Columb se afla la Monte Christi. Moartea cîtorva membri ai echi-

pajului, posibil spanioli, prevestea ceea ce mai tîrziu se va întîmpla în insula Navidad. Aici era doar ruină, dezolare și moarte. Garnizoana spaniolă, divizată și înclinată a lua ceea ce nu-i aparținea, a fost înlăturată de către șefii de trib Guacanagari, Caonabó și Mayrení. Columb se arată nehotărît, neștiind ce să facă. Întemeiază Isabela, prima localitate spaniolă în America, în ziua de 25 decembrie. Este de neînțeles această zăbavă de o lună pentru a acționa în fața dezastrului. El organizează o expediție în interior (Cibao) sub conducerea lui Ojeda, și hotărăște să-l trimită în Spania pe Antonio de Torres cu informații despre cele întîmplate cerind ajutor și propunînd stabilirea unui comerț cu indienii sclavi. Nemulțumirea ce domnea a determinat rebeliunea administratorului Bernal de Pisa. Manzano presupune că între lunile decembrie 1493 și februarie 1494 genovezul a expediat de aici, cinci caravele pe pămîntul ferm (continental) care au parcurs coasta între Cumaná și Cartagena de Indias. Însuși Columb, mai înclinat a sta pe mare decît pe pămînt, s-a hotărît să pătrundă în Cibao (12—19 martie 1494). Lipsurile nu încetau și la aceasta s-au adăugat divergențele cu Buyl. Columb, în loc să facă față situației, hotărăște să pornească cu scopul de a verifica dacă Cuba (Juana din prima călătorie) este pămînt ferm (24 aprilie). Împreună cu el mergea Juan de la Cosa.

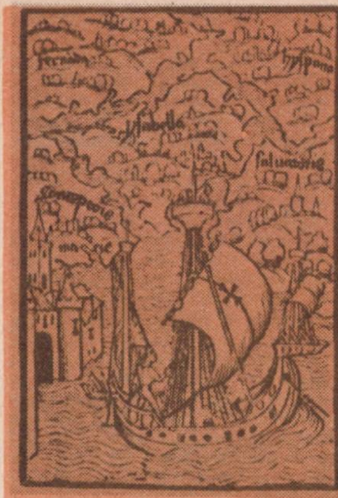

Descoperă Jamaica, ce i se păru foarte frumoasă și în care familia lui va rămîne unită din 1536, prin marchizatul de Jamaica, și parcurge coasta cubaneză pînă la Jardin de la Reina și Isla de Pinos. În loc să continue ruta mai spre Vest, și în felul acesta să descopere doritul pămînt ferm (Mexicul), el hotărăște să se înapoieze și în prealabil întocmește (12 iunie) un proces-verbal prin care obligă întregul echipaj să jure că Cuba este pămînt ferm. La 28 septembrie 1494, după ce parcurge sudul Jamaicăi și al Españolei și descoperă insula Mona (Amona, spuneau indigenii), Columb se alătură populației Españolei. Suferea de artrită.

Foamea, suspiciunile generate de felul de a comanda al Amiralului Mării Ocean, printre altele (a numit Guvernator pe fratele său Bartolomé, ce sosise în iunie 1494), apoi inexistența bogățiilor promise și hăituiala indigenilor au creat o atmosferă groaznică, liniștită doar prin revenirea lui Torres cu provizii. Acum Columb se arată energic, îi pedepsește pe indieni și îl prinde pe Caonabó. Manzano susține că între 1494 și 1495 Columb însuși a navigat pînă la gurile Amazonului și s-a înapoiat via Trinidad (fără a intra în Golfo de Paria) și Margarita. Pe Torres îl trimite în Castilia împreună cu el 500 de sclavi sub pretext că aceștia erau canibali, ceea ce a produs la Curte o impresie negativă și a făcut să crească atmosfera ostilă față de Columb și frații săi, pe care Buyl și Margarit reveniți și ei, o întrețineau. Prezența trimisului regal, Juan de Aguado, anulează această stare de lucruri (octombrie 1495)

Episod din 1502, anul ultimei călătorii a lui Columb în America. Lupta pe coasta insulei Hispaniola între soldații lui Columb și oamenii unor oficiali spanioli care s-au răzvrătit

Vignete ce ilustrează prima carte în care erau anunțate descoperirile lui Columb. Reproducerile corespund ediției scoasă de Basilea în 1494

și determină înapoierea Amiralului Vicerege, îmbrăcat în cenușia dimie franciscană. În mod inexplicabil Columb încearcă să se înapoieze din insula Guadelupe și pierduse o lună între plecarea sa din Isabela (10 martie 1496) și părăsirea Guadelupei (20 aprilie 1496). Nici Torres, la reintoarcerea lui, în februarie 1495, nu alesese ruta cea mai bună și la fel pierduse o lună în Antilele Mici. Lucrul acesta ne face să ne punem întrebarea : A fost doar o întîmplare că Amiralul alesese ruta exactă la înapoierea sa din prima călătorie ? Se pare că da, văzînd încercările făcute în 1495 (Torres) și în 1496 (Columb). Nici zona și nici anotimpul nu erau cele mai indicate pentru înapoiere.

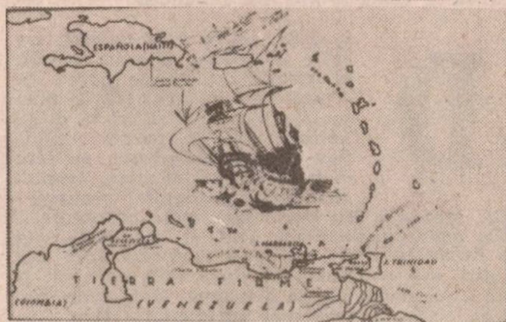
Pregătirea celei de a treia expediții a durat mult.

Amiralul întrebuință acest timp pentru a întocmai actele privind drepturile urmașilor săi la titluri nobiliare și la avere. La sfîrșitul lunii mai 1498. navele părăsesc Sevilla, Sanlúcar de Barrameda, și Columb, fugind de niște corsari francezi postați la Capul San Vicente, se îndreaptă spre Porto Santo (Madera) unde rămîne între 10 și 16 iunie și unde îl angajează pe pilotul Petro de Ledesma. Amiralul își continuă drumul spre Gomera ; de aici trei caravele pornesc direct spre Española. În acest timp Columb navighează (21 iunie) spre insula Capului Verde. El vizitează insulele Sal, apoi Buenavista (colonie de leproși) și Santiago. Genovezul își arată surprinderea pentru peisajul deprimant și lipsa de apă a insulelor, ca și cum el nu le-ar fi vizitat niciodată. La Santiago rămîne opt zile suferind de călduri mari. Părăsește Santiago în ziua de 4 iulie ; pe 13 iulie căldura deveni atît de mare, încît butoaiele pur și simplu plesneau.

Marinarii zăresc Trinidadul pe 31 iulie și pînă pe 4 august navighează prin interiorul golfului Paria, pe care l-au denumit Ballena. Columb suferea din pricina gutei și din cauza unei boli de ochi. În acest segment al celei de-a treia călătorii a luat contact cu noi culturi indigene și a descoperit Orinoco, a cărei măreție l-a făcut să presupună că se afla în fața unei mase continentale și a început să formuleze o teorie asupra Paradisului. Navigînd prin golful Paria, unde suferă o tălăzuire groaznică datorată poate unui cutremur marin, pîndi la orizont dealurile peninsulei Paria, crezînd că este vorba de o insulă (Gracia). În golf, apa dulce era atît de abundentă încît o împingea spre larg pe cea sărată. Acest fenomen — gurile Orinoco-ului — îl duce la fireasca ipoteză că un asemenea uriaș debit de apă nu putea să se scurgă decît dintr-un continent. Această teorie va fi dezvoltată de Columb într-o Scrisoare pe care o va data două luni mai tîrziu în Santo Domingo. În timp ce mintea lui, afectată de boală, imagina fantezii, corăbii traversau gurile Dragonului (Orinoco) pe ziua de 13—14 august. Atunci, spune Las Casas, în evocarea Jurnalului pierdut, a fost clipa cînd Columb se convinse că se afla în fața unui continent. Era o Lume Nouă, situată la sud de Mangi (Cuba) și cu care poate, era unită, așa cum se vede în schema cartografică pe care a trasat-o fratele său în 1506.

Ulterior ajunse să apere separarea ei de continent.

Fluviul cu ape năvalnice era presupus ca unul

Cristofor Columb între marinarii săi, pe puntea caravelei Santa Maria

dintre cele care scăldau Paradisul, care, pentru teologi, nu fusese distrus de Dumnezeu, el fiind ascuns pe undeva în Orient. Aspectul plăcut al ambianței, suavitatea climei, verdele pădurii — spune Las Casas — duce la gîndul că pierdutul Eden se află pe aici sau nu trebuie să fie prea departe de aici, așa cum scrie Vespucio în 1501.

Astfel în 1656, Antonio de León Pinelo va consacra două tomuri pentru a demonstra că Paradisul se află în America.

Presat de boala sa, de faptul că ambarcațiile putrezeau, și din dorința de a ajunge la Española, Columb accelerează înapoierea fără a se mai opri la Margarita. Dacă au existat cunoștințe despre această zonă și despre bogățiile ei în 1494, de ce Columb nu zăbovește acum luînd-o înaintea lui Guerra și tovarășilor săi care vor realiza aici o fabuloasă răscumpărare pe perle? De ce se îndoiește Columb dacă peninsula Paria este o insulă sau pămînt ferm? De ce nu se hotărăște să stabilească fundații pe aceste pămînturi pe care, se spune, le cunoștea prin protonautul său și pe care el însuși le-a vizitat?

Sosește la Santo Domingo — Nueva Isabela fundată la sud, de fratele său, aproape de rîul Ozama — în ultima zi a lunii august. Insula, viceregatul său, se afla total tulburat de o rebeliune condusă de Judecătorul General, în fața căruia Columb cedează. Știrile sosite la Curte au dat motive Suveranilor să-l trimită pe Francisco de Bobadilla căruia i se dau puteri depline pentru a face ordine la Española.

Din 1485, an în care Columb sosește în Spania, și pînă în 1492, el trăiește departe de mare; începînd însă cu anul 1492 și pînă în 1504 putem fi siguri că el își petrece viața la bordul corăbiilor și în largul Ocean pe care el îl învinsese, și unde, primul, cutezase o navigație transversală, ignorînd din principiu rutele cunoscute.

În august-septembrie 1498 el va acosta la La Española, unde trebui să facă față unei răzvrătiri, atît a spaniolilor din subordine, cît și una a lui Bobadilla în persoană. Dezastrele sale încep acum. Judecătorul anchetator, Francisco de Bobadilla, trimis pentru a normaliza situația în Colonie, îl arestează pe Amiral, și îl trimite în Spania în condițiuni vexatorii. Columb este debarcat la Cádiz în luna octombrie a anului 1500. Un an mai tîrziu, Regii îl numesc pe Nicolás de Ovando guvernator al Indiilor, iar în aprilie, 1502, Columb începe a patra sa călătorie, care îi permite să descopere coasta Americii Centrale, de la Honduras la Panamá.

Amiralul, în a patra sa expediție, urmărea să descopere strîmtoarea, pornind de la Cumaná spre Vest. El sosește la Santo Domingo schimbă corabia și acum, aflat aici, apreciază că se află mult la N.V. pentru a putea descinde la Cumaná, și se duce în Cuba (Mangi) de unde se îndreaptă spre America Centrală, căutînd să localizeze Cochinchina lui Marco Polo (Ciamba) și strîmtoarea care să-l conducă la Oceanul Indian și insulele Mirodeniilor. Pornind de la Punta Caxina în Honduras, el navighează în direcția Sud pînă ce ocolește Capul Gracias de Dios, unde anumite știri aflate de la indigeni precum și deviația Sud a litoralului îl fac să creadă că se află în India.

În actualul Puerto Limón dă de regiunea Cariari (25 septembrie), pe care o identifică cu provincia asiatică Ciamba. Indienii regiunii, numiții talamanca, sînt pentru Columb acei masagheta citați în Historia rerum, și care nu mai existau. Apoi, cu aceeași abilitate sau insolvență filologică care în 1493 îi permise să facă din Cibao, Cipango, transformă Chirichetana în Ciamba și din nou în laguna Cirichi, crede că Ciguare se află la zece zile de Gange. Bazat pe scrierile geografului Marino de Tiro se încăpățînează să demonstreze Regilor că acestea toate se aflau în Asia, în apropierea unor mine fabuloase.

Pornind din Cirichi, uită inexplicabil de strîmtoare, și se dedică căutării aurului. Navigația se va prelungi pînă la Puerto Marmóreo (actualul Puerto Mosquitos), punct din care va începe înapoierea, căpitanii crezînd — și Columb accepta ideea — că se află la Est de insulele Caribe. De fapt se aflau la Vest de aceste insule și la Sud la Jamaica.

Aproape de malurile rîului Belén el purcede la o precară întemeiere (6 ianuarie 1503).

Urmăriți de calamități și de eșec, ei au făcut cale întoarsă îndreptînd prora spre Cuba, străbătînd arhipelagul Jardín de la Reina. Acostează în Nordul Jamaicăi, exact în actualul Saint Ann Bay (Santa Gloria, pentru Columb), unde Amiralul este nevoit să facă față la alte două noi rebeliuni ale spaniolilor (frații Porras și farmacistul Bernal) și la o ciocnire cu aborigenii neliniștiți de prezicerea unei eclipse. Rămîn aici de la 25 iunie 1503 pînă la 29 iunie a anului următor, dată la care îi preia o mică caravelă trimisă din Santo Domingo, și, mulțumită lui Diego Méndez, prietenul său credincios, ei se îndreaptă cu o canoe spre capitala dominicană. Dealtfel au și rămas în Nordul jamaican, unde unul din martori — Diego de Esquivel — va întemeia Sevilla la Nueva (Noua Sevilla) cu cîțiva ani mai tîrziu.

În noiembrie 1504 ei vor reveni în Spania.

În anul acesta, Regina Isabel, marea lui protectoare, moare. Amiralul petrece iarna 1504—1505, la Sevilla, trecînd printr-o situație grea. În mai 1505 are o întrevedere cu Fernando Catolicul, care îi propune să renunțe la avantajele ce îi fuseseră acordate în aprilie 1492, în schimbul unor mari proprietăți în Castilia. Columb respinge oferta și revendică drepturile și privilegiile sale.